

Bedreiging of uitdaging?

**Werken aan draagvlak voor forensische
psychiatrie onder medewerkers**



Naam student:	Maikel Staring
Studentnummer:	S303048
School:	Windesheim te Zwolle
Naam begeleider CHW:	Erik Kampes
Naam opdrachtgever:	RIBW Nijmegen&Rivierland, Zuid
Naam begeleiders RIBW:	Eloy Peters, zorgcoördinator Brechtje van Zutphen, begeleidster
Opleiding:	Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Datum:	Mei 2009

Inhoudsopgave	Bladzijde:
Voorwoord	
Inleiding	Blz. 4
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader	
1. Kenmerken instelling en organisatie RIBW	Blz. 5
2. Forensische psychiatrie	Blz. 8
3. Veranderingsprocessen, kenmerken veranderingsaanpak	Blz. 16
Hoofdstuk 2: Methode	
1. Beschrijving onderzoeksgroep	Blz. 19
2. Onderzoeksinstrument	Blz. 19
3. Analysemethode	Blz. 19
4. Interventies	Blz. 19
5. Hypotheses	Blz. 20
Hoofdstuk 3: Resultaten	Blz. 21
Hoofdstuk 4: Conclusie	
1. Koppeling van de resultaten aan de vraagstelling	Blz. 26
2. Antwoord op de centrale vraagstelling	Blz. 28
Hoofdstuk 5: Aanbevelingen	Blz. 29
Samenvatting	Blz. 31
Literatuurlijst	Blz. 32
Bijlagen	
1. Vragenlijst aan de medewerkers	Blz. 34
2. Beschrijvende resultaten per vraagstelling	Blz. 42
3. Hand-outs presentatie	Blz. 47

Voorwoord

Maatschappelijke ontwikkelingen duiden op een toename van het aantal aanmeldingen van forensische cliënten binnen de reguliere gezondheidszorg. Dit onderzoek beoogt bij te dragen aan het vergroten van de mogelijkheden voor forensische cliënten binnen de RIBW, een instelling voor mensen met psychiatrische en psychosociale problematiek. Dit gebeurt door middel van een onderzoek naar het draagvlak van medewerkers van de locatie Zuid voor forensische psychiatrie.

Bij de opzet en uitvoering van dit onderzoek zijn diverse personen behulpzaam geweest. Allereerst gaat mijn dank uit naar Erik Kampes, voor de constructieve wijze waarop hij vanuit de Hogeschool Windesheim het onderzoek heeft ondersteund. Daarnaast bedank ik Eloy Peters en Brechtje van Zuthpen voor de begeleiding die ik heb mogen ontvangen vanuit de instelling RIBW. Ik dank Eloy voor zijn inzet waardoor ik heb mogen deelnemen aan de cursus 'forensische psychiatrie'. Bovenstaande personen hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de samenstelling van de onderzoeksopdracht.

De medewerkers van de locatie Zuid wil ik bedanken voor het invullen van de vragenlijsten. Tot slot een woord van dank aan de gemeente en de Pompekliniek te Nijmegen voor hun medewerking en flexibele opstelling om de benodigde informatie te verkrijgen.

Maikel Staring

Inleiding

De aanleiding tot het starten van dit onderzoek komt voort uit mijn stage ervaringen in het derde jaar van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). Die heb ik gevolgd bij de Regionale Instelling Begeleid Wonen (RIBW) Nijmegen & Rivierenland. De RIBW biedt zorg aan mensen met psychiatrische en/of psychosociale problematiek. Zorg wordt aangeboden in de vorm van begeleid wonen (BW), begeleid zelfstandig wonen (BZW of ambulant) en dagbesteding.

Aan het einde van mijn jaar stage op locatie Zuid, ben ik in gesprek gegaan met de zorgcoördinator en manager van deze locatie over een mogelijk afstudeerproject. Door middel van een brainstorm zijn we uitgekomen op de ontwikkeling van een toenemend aantal aanmeldingen van cliënten met een strafrechtelijk kader of achtergrond, kortweg forensische cliënten genoemd.

De RIBW neemt deze doelgroep niet frequent in zorg, omdat gevraagde zorg om uiteenlopende redenen niet geboden kan worden. Een doorverwijzing naar een instantie die zorg beter kan afstemmen op de behoeften van forensische cliënten, is daarom veel voorkomend. Toch wordt er incidenteel wel zorg geboden aan forensische cliënten bij de RIBW. Hier zal ik in mijn literatuurstudie op terugkomen.

Onduidelijk is echter, wat het draagvlak van de locatie Zuid is om zorg te verlenen aan forensische cliënten. Zeker met een stijgend aantal aanmeldingen van cliënten uit deze doelgroep, is het onduidelijk wat de bereidheid van medewerkers is en wat zij nodig hebben om deze doelgroep te begeleiden.

De grote behoefte om in de toekomst mogelijk cliënten met een strafrechtelijke kader of achtergrond frequent in zorg te nemen, is de reden om te starten met dit onderzoek. De onderzoeksopdracht is daarmee gericht op het vergroten van de mogelijkheden van het aanbieden van zorg aan deze doelgroep.

De probleemformulering van de opdracht luidt:

Wat is er aan draagvlak (nodig) binnen locatie Zuid (organisatie, medewerkers) om zorg te verlenen aan cliënten met een forensische achtergrond?

In dit onderzoek richt ik me voornamelijk op de medewerkers. Het doel van de beantwoording van de vraagstelling is inzicht te geven in de kansen en problemen die zich voordoen onder de medewerkers bij het begeleiden van een forensische cliënt. Het onderzoek is gericht op de wijze waarop medewerkers van de RIBW Zuid tegenover het begeleiden van de doelgroep forensisch staan. Van daaruit moet blijken wat de bereidheid van medewerkers is om forensische cliënten te begeleiden. Op deze manier kunnen tekortkomingen opgespoord worden zodat er in de toekomst wat aan gedaan kan worden. Vanuit het perspectief van de medewerkers wil ik aanbevelingen doen voor een succesvolle opname en begeleiding van forensische cliënten bij de RIBW.

Alle cliënten kunnen bij de RIBW's terecht in een begeleid- of in een begeleid zelfstandige woonvorm. De begeleide woonvormen van de RIBW NR bestaan uit een aantal huizen waar diverse woongroepen gehuisvest zijn met een hoge mate van bescherming. Per woongroep wordt een op die groep toegesneden dienstenpakket geboden. De woongroepen verschillen onderling in groepsgrootte en de zelfstandigheid varieert. Er zijn ook mogelijkheden om in een eenpersoons wooneenheid begeleid te wonen. De RIBW NR verhoogde haar capaciteit eind 2007 tot 294 plaatsen begeleid wonen.

Specifiek biedt de locatie Zuid in een woonvorm begeleiding aan forensische cliënten uit de tbs-instelling de Pompekliniek. Over deze samenwerking en over het totaal aantal cliënten uit de forensische psychiatrische doelgroep leest u meer in de subparagraaf forensische psychiatrie.

De begeleid zelfstandige woonvorm waar forensische cliënten een beroep op kunnen doen bij de RIBW NR wordt ook wel ambulante zorg genoemd. Begeleiding wordt geboden in de thuissituatie aan mensen die beschikken over een eigen woonruimte. Deze mensen ondervinden voldoende ondersteuning aan begeleiding op afspraak en de frequentie van de huisbezoeken kan variëren van één keer per twee weken tot enkele keren per week.

Het totaal aantal cliënten eind 2007 in zorg bij de RIBW NR bedraagt 1107. Locatie Zuid biedt momenteel zorg aan 165 cliënten, waarvan er 55 beschermd wonen en 110 ambulant.

Medewerkers RIBW NR locatie Zuid

Op dit moment breidt het aantal cliënten alsmede het aantal medewerkers binnen de RIBW NR zich sterk uit. Bovendien wordt verwacht dat de vraag naar RIBW-zorg in de komende jaren nog verder zal toenemen. Op dit moment heeft de RIBW 263 medewerkers in dienst waarvan er 46 bij de locatie Zuid. Vanwege de groei van het aantal in zorg genomen cliënten en daardoor toename van het aantal medewerkers is eind 2007 gestart met een plan om de grotere teams te splitsen in kleinere eenheden. De inrichting van kleinere teams, waarvan elk verbonden is aan een subregio, heeft zijn gestalte inmiddels gekregen bij de locatie Zuid. De uitkomsten van de splitsing van de locatie Zuid zijn de regioteams Malden en Hatert. Van de 46 medewerkers werken zowel 23 medewerkers in Malden als in Hatert. Op de 165 cliënten in Zuid, werken 40 medewerkers. Dat betekent een ratio van 4,1 cliënt per medewerker.

Uit een interview met de manager van de locatie Zuid, blijkt dat de aanwezige kennis over de doelgroep forensische psychiatrie voornamelijk gebaseerd is op ervaring van de medewerkers met deze doelgroep. Op dit moment beschikken 6 medewerkers over ervaring met het begeleiden van tbs cliënten als persoonlijk begeleider die in de fase van (een transmuraal of proef-) verlof een verblijf hebben bij de RIBW. Al deze medewerkers maken op basis van affiniteit en het begeleiden van een cliënt met een huidige tbs status deel uit van de werkgroep 'forensische psychiatrie', waar nagedacht wordt over de specifieke begeleiding aan deze doelgroep. Kennis bij de overige medewerkers kan ontbreken gezien de geringe ervaring en opleiding. Kennis wordt wel overgedragen door middel van interne rapportage en voorlichting door een medewerker van de Pompekliniek bij een plaatsing van een nieuwe cliënt met een tbs status. De plaatsing van een cliënt is dan al rond, de cliënt kan zich bevinden in de fase van het draaien van proefdagen en kennismaking in de desbetreffende woning.

In een vacature voor nieuwe medewerkers wordt geselecteerd op ervaring en affiniteit met de forensische psychiatrie. Een relevante beroepsopleiding in de forensische psychiatrie is geen vereiste. Pas op het moment dat de locatie Zuid een medewerker nodig heeft om een forensische cliënt te gaan begeleiden wordt er contact gelegd met de afdeling P&O. Nadat een medewerker is aangenomen krijgt hij/zij de mogelijkheid om een dag mee te lopen op de resocialisatieafdeling (IJssel 3) bij de Pompekliniek. Dit is niet vastgelegd in het inwerkprotocol.

In samenwerking met de Vervolgopleiding Dienstverlening en Onderzoek (VDO) Opleidings- en adviescentrum van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) heeft de RIBW een cursus geschreven die gebaseerd is op eigen ervaringen met de doelgroep en de samenwerking met de Pompekliniek. Door middel van deze interne cursus 'forensische psychiatrie' hebben medewerkers de keuze om zich bij te laten scholen en daarmee eigen deskundigheid te bevorderen. Inmiddels is de cursus tweemaal gegeven, waarvan de laatste eind 2008.

2 Forensische psychiatrie

Forensische zorg

Forensisch psychiatrische cliënten zijn personen die lijden aan een psychische stoornis en in aanraking zijn gekomen met justitie. Over forensische zorg wordt gesproken als het gaat om de hulp aan gedetineerden met psychische stoornissen in penitentiaire inrichtingen (huizen van bewaring en gevangenissen) of zorg voor personen aan wie een tbs-maatregel is opgelegd. Er hoeft niet altijd een directe relatie te zijn tussen stoornis en delict, maar in enkele gevallen is dit verband duidelijk aanwezig. In sommige gevallen krijgen justitiabelen een psychische stoornis tijdens detentie, maar ook komt het voor dat psychiatrische cliënten criminaliseren, een delict plegen en in contact met justitie komen. In al deze gevallen, waar sprake is van een psychische stoornis en contact met justitie, spreekt men van forensisch psychiatrische cliënten.

Daarnaast gaat het bij het begrip forensische cliënt om alle cliënten in iedere vorm van zorg waarbij de strafrechtelijke titel nog van toepassing is. Wanneer een strafrechtelijke titel niet meer van toepassing is, spreken we in dit onderzoek van een cliënt met een forensische achtergrond.

Uit het plan van aanpak ter beschikkingstelling en forensische zorg in strafrechtelijk kader in juli 2007 wordt vermeld dat om verstopping van het tbs-systeem tegen te gaan het noodzakelijk is om de uitstroom naar andere voorzieningen te verbeteren. Daarom is het noodzakelijk dat er voldoende aanbod is van vervolgvoorzieningen, zoals een RIBW.

Forensische zorg bij de RIBW NR

Voor de zorg bij de RIBW NR is het een wezenlijk verschil of de strafrechtelijke titel nog van toepassing is. Begeleiding kan namelijk bestaan aan:

- reguliere cliënten met een CIZ indicatie die in aanraking komen of zijn gekomen met justitie
- of aan niet reguliere cliënten. Niet reguliere cliënten zijn cliënten die wonen op de 'open plaatsen', wat betekent dat de tbs-maatregel nog van toepassing is. Een 'open plaats' is een ingekochte plaats door de kliniek.

Het onderscheid tussen zorg aan reguliere en niet reguliere cliënten behoeft nadere uitleg.

Niet reguliere cliënten

Sinds 1995 biedt de RIBW NR, in samenwerking met de TBS kliniek De Pompekliniek, zorg aan cliënten met een strafrechtelijk kader. De tbs-maatregel heeft iemand opgelegd gekregen als aan twee voorwaarden is voldaan. Ten eerste moet de dader een ernstig misdrijf hebben gepleegd, waarbij op het strafbare delict een maximumstraf van vier jaar of hoger moet staan. Ten tweede moet de rechtbank tot het oordeel zijn gekomen dat de dader niet of onvoldoende in staat was om in volle vrijheid tot deze misdaad te beslissen. Om deze reden bestaat een groot risico van herhaling van de misdaad en dus een gevaar voor de samenleving. Besluit de rechtbank tot tbs, dan zijn er meerdere mogelijkheden:

- een tbs 'met verpleging' voor de duur van twee jaar; na deze twee jaar kan de officier van justitie de rechtbank vragen deze tbs met één of twee jaar te verlengen. Dit kan telkens opnieuw gebeuren.
- een tbs 'met verpleging' die eenmaal met twee jaar kan worden verlengd, dat wil zeggen tot een maximum van vier jaar (gemaximeerde tbs)
- een tbs 'met voorwaarden': zolang de dader zich aan de voorwaarden houdt, wordt de tbs niet ten uitvoer gelegd en wordt de dader niet opgenomen in de kliniek.

De primaire doelstelling bij het opleggen van tbs is vanzelfsprekend de beveiliging van de maatschappij. Beveiliging van de maatschappij op langere termijn wordt gerealiseerd door

behandeling gericht op het voorkomen van herhaling van het misdrijf in de toekomst. Hierin ligt de tweede doelstelling besloten: de behandeling van de veroordeelde en de voorbereiding op diens terugkeer in de maatschappij.

De rechter kan beslissen om de tbs met dwangverpleging om te zetten naar een voorwaardelijke beëindiging en de tbs voort te zetten onder voorwaarden. Deze variant luidt in de regel het einde van de tbs-maatregel in. Als de tbs-maatregel eenmaal voorwaardelijk is beëindigd, kan de voorwaardelijke tbs nog maximaal negen jaar duren. Na de periode van negen jaar bestaat geen mogelijkheid meer om met juridische dwang toezicht uit te oefenen. Deze maatregel komt voort uit een onderzoek door de commissie Visser in 2006, waarbij de verlenging van de maximum duur van de voorwaardelijke beëindiging van de tbs met verpleging en de tbs met voorwaarden naar negen jaar is opgeschroefd. Op 1 januari 2008 is dit voorstel in werking getreden. Hierdoor wordt het mogelijk om langer toezicht te houden op de tbs-gestelden die dat nodig hebben. In het onderzoek van de commissie Visser werd er een hoge prioriteit gegeven aan de maatregelen die de uitstroom uit het tbs systeem vergroten, veelal in de vorm van doorstroom naar andere voorzieningen zoals de RIBW. Door de rechtbank de mogelijkheid te geven de tbs voorwaardelijk te beëindigen, kan worden gewerkt aan de terugkeer van de terbeschikkinggestelde in de maatschappij na een behandeling in een tbs-kliniek. Logischerwijs heeft dit tot gevolg dat het aantal aanmeldingen van cliënten met een tbs status of verleden bij een vervolgvoorziening zoals de RIBW zal toenemen.

Het uiteindelijke doel van de tbs-behandeling is om de tbs-gestelde terug te laten keren in de samenleving. Dat kan alleen als het recidiverisico tot een aanvaardbaar niveau is teruggebracht. Terugkeer kan alleen worden bereikt door de tbs-gestelde stapsgewijs meer vrijheden te verlenen. Als na een periode van behandeling in het gedrag van de cliënt voldoende vooruitgang is geboekt mag de tbs-gestelde op verlof:

- Eerst op begeleid verlof (waarvan de eerste fase kan bestaan uit een beveiligd verlof)
- vervolgens op onbegeleid verlof
- daarna op transmuraal verlof, waarbij de persoon buiten de kliniek verblijft onder toezicht en verantwoordelijkheid van de kliniek
- en tot slot op proefverlof. Bij proefverlof mag de cliënt op proef terug in de samenleving. De cliënt gaat zelfstandig wonen. De kliniek draagt het toezicht over aan de reclassering

In de laatste twee vormen van verlof, transmuraal verlof en proefverlof, komt de RIBW in beeld. Het therapeutische doel van het verlof is dat de tbs-gestelde leert om te gaan met zijn toegenomen vrijheid. Het ministerie van justitie is en blijft eindverantwoordelijk voor verlofregelingen van tbs-gestelden en verleent een machtiging voor de uitvoering van het verlof. Als eenmaal de machtiging is verleend, beslist de kliniek telkens opnieuw of het verantwoord is om de patiënt op verlof te laten gaan. Dit is afhankelijk van het gedrag en de omstandigheden van de patiënt op het moment zelf. Tijdens het transmuraal- of proefverlof is het bevel tot verpleging officieel nog aanwezig en het is in principe onbeperkt qua duur.

In alle verlof fasen die in het teken staan van resocialisatie speelt de reclassering een belangrijke rol. Een van de kerntaken van de reclassering is het verzorgen van de begeleiding en toezicht in een gedwongen, justitieel kader. Op het moment dat de tbs-gestelde daadwerkelijk gaat resocialiseren, wordt een reclasseringmedewerker aangewezen als vaste begeleider. Deze stelt in samenspraak met de cliënt een proefverlofplan op. Daarin worden de voorwaarden geformuleerd waaronder de reclassering het verantwoord acht om de tbs-gestelde in meer of mindere mate zelfstandig te laten functioneren in de samenleving. Het proefverlof vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de kliniek, maar wordt begeleid door de reclassering die ook controleert of de voorwaarden worden nagekomen.

In de genoemde juridische kaders is het, naast begeleiding en toezicht, tevens de taak van de reclassering om in een vroeg stadium voor te lichten over de voorwaarden waarbinnen de tbs-gestelde

veilig in de samenleving kan functioneren. Bij het aanmelden van een cliënt bij de RIBW door de reclassering wordt rekening gehouden met de opgestelde voorwaarden.

Indien het bevel verpleging voorwaardelijk beëindigd wordt, valt de bemoeienis en de verantwoordelijkheid van de kliniek voor de tbs-gestelde weg. Dit maakt de verantwoordelijkheid voor de reclassering groter. De tbs-gestelde kan niet langer terugvallen op zijn plek in de kliniek wanneer het minder goed met hem gaat. Daarom moeten de voorwaarden voor een veilig verblijf zodanig worden geformuleerd dat moeilijkheden niet direct tot een gevaarlijke situatie kunnen leiden. In negen jaar wordt gepoogd de vaardigheden van de tbs-gestelde op een zodanig niveau te krijgen dat de cliënt het na deze termijn zelfstandig zal redden of wordt toegeleid naar een vervolgvoorziening, zoals de RIBW. Om deze reden kan de reclassering een belangrijke samenwerkingspartner vormen voor de RIBW.

Vanaf 1995 heeft de RIBW NR een samenwerkingsovereenkomst met de tbs-instelling de Pompekliniek. Op dit moment beschikt de locatie Zuid over twee 'open plaatsen' op de Grootveldschelaan in Malden, waar cliënten in de resocialisatiefase van de Pompekliniek (IJssel 3) met een transmuraal of proefverlof begeleid kunnen gaan wonen. IJssel 3 omvat het cluster psychotische stoornissen. Hier verblijven dan ook alleen cliënten met een schizofrene en andere psychotische stoornissen. De twee 'open plaatsen' zijn twee ingekochte plaatsen van de kliniek en vallen onder het samenwerkingscontract dat de RIBW met de Pompekliniek heeft gemaakt (herziene versie in juni 2004). Inhoudelijk betekent dit dat de kliniek hoofdverantwoordelijke is en dat de financiering onder justitie valt. Bij cliënten met een strafrechtelijke titel die worden toegeleid naar een voorziening voor begeleid wonen, verwijst de reclassering en wordt justitie (Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie, kortweg NIFP) verantwoordelijk voor de indicatiestelling. Want, zolang een cliënt een strafrechtelijke titel heeft valt de cliënt onder verantwoordelijkheid van justitie. De cliënt komt dan op een plaats die valt onder de productieafspraken die met justitie zijn gemaakt. De bekostiging is dan ook volgens de regeling met justitie, met de voorwaarde dat er een overeenkomst is gesloten tussen justitie en de betreffende RIBW. De twee 'open plaatsen' zijn op dit moment beide bezet door cliënten afkomstig vanuit het cluster IJssel 3 uit de Pompekliniek.

De Pompekliniek heeft ook een cluster persoonlijkheidsstoornissen. Een lopend onderzoek binnen dit cluster omvat aanbevelingen waar een vervolgvoorziening aan zal moeten voldoen om cliënten met een persoonlijkheidsstoornis in begeleiding te nemen. Het onderzoek is opgestart met als doel om de uitstroom van het aantal cliënten met een persoonlijkheidsstoornis te vergroten.

Om cliënten op een verantwoorde manier zorg te bieden heeft de locatie Zuid enkele instroomcriteria vastgesteld. Instroomcriteria voor cliënten van de Pompekliniek voor de 'open plaatsen' bij de RIBW NR regio Zuid uit de laatste versie in mei 2003 zijn:

- Langdurig afhankelijk van GGZ-zorg
- Positieve prognose t.a.v. reguliere indicatiestelling over ongeveer 1 jaar
- Harddrug gebruik is een contra-indicatie
- Dader en slachtoffer worden niet bij elkaar in huis geplaatst
- Er is een gedoogbeleid t.a.v. alcohol en soft drugsgebruik, tenzij er individuele afspraken zijn of overlast in de woongroep wordt ondervonden
- Een cliënt komt altijd binnen via de resocialisatieafdeling van de Pompekliniek

Doel van de 'open plaatsen' is dat cliënten succesvol kunnen wonen en vanuit het verlof in aanmerking kunnen komen voor langdurige zorg bij de RIBW. Dat betekent toewerken naar een voorwaardelijke beëindiging van de tbs en door kunnen stromen naar een reguliere plaats binnen de RIBW.

Voor de RIBW NR geldt, dat een goede samenwerkingsrelatie, goede voorbereiding van de plaatsingen en deskundigheidsbevordering tussen de kliniek en RIBW belangrijke voorwaarden zijn

voor de instroom van cliënten uit de kliniek. Overdracht van gegevens en ervaringen rond cliënten vindt systematisch plaats door middel van een geplande bijeenkomst waar alle medewerkers van de RIBW, regioteam Malden voor zijn uitgenodigd.

Reguliere cliënten

Over reguliere cliënten wordt gesproken wanneer cliënten op een reguliere plek wonen binnen de RIBW. Alle cliënten, met uitzondering van de 'open plaatsen' die in samenwerking tot stand zijn gekomen met de Pompekliniek, wonen op een reguliere plek. Onder een reguliere plek kan onderscheid worden gemaakt tussen een reguliere plek in een begeleid woonvorm en een zelfstandig begeleid woonvorm, ook wel ambulant genoemd. Op basis van zorg via de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) afgegeven door het Centraal Indicatiestelling Zorg (CIZ) neemt de RIBW desbetreffende cliënt in zorg.

Voor een reguliere plaats kunnen alle cliënten in aanmerking komen die tenminste een voorwaardelijke beëindiging hebben van de tbs. Naast doorstroommogelijkheden vanuit de 'open plaatsen' binnen de RIBW kan een cliënt op vele manieren op een reguliere plaats gaan wonen: na contact met reclassering, een andere RIBW of een organisatie in het forensisch psychiatrisch circuit. Zoals in de inleiding is aangegeven, is het altijd mogelijk dat cliënten die al op een reguliere plaats wonen, in contact komen met justitie. In dat geval spreken we ook over een forensische cliënt op een reguliere plaats.

Kortom, er zijn veel wegen om bij de RIBW in beeld te komen. Om een helder te krijgen worden alle mogelijkheden samenvattend in een schematisch overzicht verwerkt.

Tabel 1.2

Plaats forensische cliënt bij de RIBW

Open plaats	Reguliere plaats	Reguliere plaats
Begeleid wonen	Begeleid of ambulant wonen	Begeleid of ambulant wonen
Met tbs-status in het kader van transmuraal of proefverlof (buiten de kliniek mogen verblijven)	Met tbs-status (voorwaardelijke beëindiging of tbs met voorwaarden en dus buiten de kliniek mogen verblijven)	Zonder tbs-status
Plaats is ingekocht door de kliniek	Plaats is ingekocht door justitie, indicatie door de NIFP	Reguliere indicatie CIZ
Geen reclasseringscontact	Contact met reclassering is aanwezig	Geen contact met reclassering, mogelijk leidt reclassering cliënt naar de RIBW toe.
Kliniek hoofd en eindverantwoordelijke	Reclassering hoofdverantwoordelijk en kliniek eindverantwoordelijke	RIBW hoofdverantwoordelijke
Doel: doorstromen naar reguliere plek	Doel: onder opgestelde voorwaarden in zorg houden op deze plek	Doel: in zorg houden, geen onderscheid met reguliere cliënt
Huidig in zorg: 2 plaatsen op de Grootveldschelaan	Huidig in zorg: 2 cliënten in een begeleid begeleid wonen.	Huidig in zorg: 2 cliënten in een begeleid woonvorm.

Alle cijfers in deze tabel zijn gebaseerd op schatting (door het voordeurteam) door het ontbreken van registraties bij de RIBW NR.

Ontwikkeling van de maatregel ISD

Artikel 38 m t/m u van het Wetboek van Strafrecht maakt het mogelijk om zeer actieve veelplegers maximaal twee jaar van hun vrijheid te beroven door plaatsing in een Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD). Sinds 1 oktober 2004 is de maatregel van kracht en kan de rechter veelplegers met deze maatregel maximaal twee jaar van hun vrijheid beroven.

De maatregel is bedoeld voor een groep van – in heel Nederland – 5000 á 6000 personen. Het is een persoonsgerichte maatregel. Doel van de maatregel is de beveiliging van de maatschappij aan de ene kant en de mogelijkheid van gedragsbeïnvloeding van de betrokkenen om het risico van de recidive te verkleinen aan de andere kant. Voorkomen moet worden dat daders na een korte vrijheidsstraf weer op straat staan. Tot en met 2007 werd de maatregel 1177 keer opgelegd.

Veelplegers worden in twee categorieën ingedeeld; 'gewone' veelplegers en zeer actieve veelplegers. Iemand wordt als veelpleger geoordeeld als hij of zij gedurende zijn/haar leven 10 antecedenten heeft, waarvan één in het afgelopen jaar. Een veelpleger wordt als zeer actief beschouwd, wanneer hij/zij in de afgelopen 5 jaar minimaal 10 antecedenten heeft, waarvan één in het laatste jaar.

Het eerste jaar (2007) van de nazorg veelplegers van de gemeente Nijmegen is primair een proefjaar geweest. De werkwijze - samenwerking tussen veel verschillende instellingen, afspraken op individueel casusniveau - is tot ontwikkeling gekomen. Het is niet mogelijk om bij elke subcategorie exact aan te geven om hoeveel personen het in Nijmegen gaat. Een globale aanduiding kan echter wel gegeven worden in vier categorieën: circa 220 volwassen veelplegers, circa 150 overige zeer actieve volwassen veelplegers, circa 20 jeugdige veelplegers en circa 45 ernstige overlastgevers. In totaal gaat het dus om ruim 400 personen die potentieel tot de doelgroep behoren.

Of er qua persoonlijke problematiek substantiële verschillen zitten tussen volwassen veelplegers en zeer actieve veelplegers valt moeilijk te zeggen. Een hoger aantal delicten hoeft niet per se te betekenen dat er sprake is van een zwaardere persoonlijke problematiek. In principe heeft een zeer groot deel van de volwassen veelplegers een meervoudige persoonlijke problematiek. In de brochure over de Nijmeegse nazorgaanpak wordt uitgegaan van de volgende omschrijving:

- 80% is verslaafd aan harddrugs, alcohol en/of gokken;
- 30% is dubbel gediagnosticeerd (als gevolg van een verslaving in combinatie met een psychiatrische stoornis);
- 15% is zwakbegaafd;
- 30% heeft na detentie geen eigen woonruimte.

Voor veelplegers zijn er twee gewenste opties: iemand krijgt een langdurige detentie in een ISD (Inrichting voor Stelselmatige Daders), waarbij straf en zorg gecombineerd worden; of aan iemand wordt een drangtraject opgelegd, waarbij de strafrechter bepaalt dat na de detentie behandeling van een persoonlijke problematiek wordt afgedwongen. Het casusoverleg nazorg is anders van opzet, namelijk gericht op het zoeken van zorg voor de veelplegers die binnenkort op vrije voeten komt. Het nazorgoverleg sluit dus al aan bij het justitiële overleg. Er wordt een overeenkomst gesloten met de veelpleger. Ideaal zou natuurlijk zijn wanneer de repressieve kant aansluit bij de socialisatiekant. Hierbij kan men bijvoorbeeld denken aan de overgang van ISD naar nazorg: als iemand uit de ISD komt heeft hij al een zorgtraject doorlopen en is dan wellicht (beter) toegerust om aan een nazorgtraject, in vrijheid, deel te nemen.

Voordat de ISD-maatregel eindigt, zorgt Justitie voor een goede overdracht aan de gemeente die verantwoordelijk is voor de nazorg aan gedetineerden. Voor veelplegers is de verplichting tot nazorg door gemeenten vastgelegd in het Grote Steden Beleid 2005-2009. Het vooruitzicht op nazorg is pas aan de orde tijdens de tenuitvoerlegging van de maatregel. Ook aan veelplegers die zonder de maatregel ISD zijn gestraft wordt nazorg verstrekt. Vanaf het voorjaar 2008 heeft de komst van de eerste Nijmeegse ISD-ers bij de gemeente in het nazorgtraject gestalte gekregen. Het ministerie van Justitie geeft aan dat een goede ketensamenwerking noodzakelijk is om de doelstellingen te bereiken. Goede afspraken tussen justitiële organisaties, koepelorganisatie van zorgvoorzieningen en lokale overheden over de wederzijdse verantwoordelijkheden en taakafbakening zijn onontbeerlijk. Binnen de strafrechtketen heeft het Openbaar Ministerie de regie. Als een veelpleger uit detentie komt, krijgt de gemeente deze regisserende rol met betrekking tot het organiseren en regelen van de benodigde nazorg. Binnen het justitiële casusoverleg heeft de

gemeente de regie, omdat zij partijen onafhankelijk kan aanspreken en een bepaalde doorzettingsmacht heeft. Het Openbaar Ministerie blijft altijd leider van het opsporingsonderzoek. Om te voorkomen dat iemand weer delicten pleegt, moet aandacht worden besteed aan huisvesting, zorg, arbeid en inkomen. De aansluiting tussen justitiële en maatschappelijke voorzieningen is van essentieel belang en moet daarvoor optimaal zijn.

In een tussentijds evaluatie rapport over de nazorg in Nijmegen, blijkt het volgende. In de uitvoering is men aangelopen tegen complexe leemtes in de (na)zorg voor veelplegers. Door het vaak ontbreken van op maat gesneden voorzieningen blijkt het in de praktijk moeilijk te zijn om voorzieningen die nodig zijn ook daadwerkelijk voor elkaar te krijgen. De belangrijkste leemtes in de zorg zijn de volgende:

- Het is moeilijk gebleken om huisvesting voor ex-gedetineerde veelplegers te regelen
- Met betrekking tot psychiatrische/psychosociale hulpverlening en voor voorzieningen op het gebied van dagbesteding zijn er grote problemen om veelplegers geplaatst te krijgen. Soms zijn er wachtlijsten en dat is bijzonder knellend, aangezien veelplegers op korte termijn hulp nodig hebben. Soms is specifieke, op persoonlijke maat gesneden hulp gewoon niet aanwezig.

Na contact te hebben gehad met de ketenregisseur veelplegersaanpak van de gemeente Nijmegen, blijkt ook dat de overgang naar de reguliere gezondheidszorg van de RIBW niet optimaal is. De ervaring vanuit de gemeente is dat de RIBW een te grote wachtlijst hanteert. Een voorwaarde voor de cliënten die uit de maatregel ISD komen, is dat zij direct geplaatst worden in een vervolgvoorziening. De kans op recidive is namelijk te groot als een cliënt na beëindiging van de ISD maatregel op de wachtlijst van de RIBW blijft staan.

De gemeente heeft ervoor gekozen om voorlopig aan de slag te gaan met 150 zeer actieve veelplegers, ruim een derde van het totaalbestand. Aangegeven wordt dat het streven is om per jaar 40 cliënten in de nazorg te bespreken en een nazorgtraject in te zetten. Dit zijn zowel ISD'ers als gewoon gestrafte veelplegers. Tot nu toe zijn er 15 cliënten, waarvan 3 ISD'ers toegeleid naar een vervolgvoorziening. De verwachting is dat dit aantal snel zal stijgen, omdat het aantal ISD'ers van 2007/2008 38 mensen bedraagt en zij na 2 jaar weer vrij komen. Hiermee is de vraag naar een zorgaanbod sterk aanwezig en deze ontwikkeling zal zich ook doorzetten, waardoor de vraag naar een zorgaanbod blijft stijgen. Van deze populatie heeft 60 tot 65% een indicatie voor begeleid of beschermd wonen. Om deze reden geeft de gemeente Nijmegen aan dat het de samenwerking met de RIBW wil verbeteren met als doel een goede overgang en doorstroom naar begeleid wonen bij de RIBW. Op dit moment zijn er nog geen cliënten met de maatregel ISD ingestroomd in het zorgaanbod van de RIBW. Wel binnen de 2 uurs-opvang van de Hulsen, Tactus Beneden Leeuwen, JOD Jongeren onder dak en in huurwoningen van corporaties (werkgroep bijzondere bemiddeling) met ambulante woonbegeleiding. Één zeer actieve veelpleger, geen ISD'er, is ondergebracht in een Nunn/RIBW-woning (tehuis voor oudere mannen) te Weurt.

Gegevens populatie

Nu alle mogelijkheden om onder verschillende hoedanigheden bij de RIBW in beeld te komen zijn besproken, is het tijd om feitelijke gegevens weer te geven.

Bij navraag bij de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) blijkt dat in 2007 de gemiddelde tbs capaciteit in Nederland 1836 bedraagt, waarvan 1642 justitieel en 194 niet justitieel. De bezetting in de Forensisch Psychiatrische Centra's (FPC) is een aantal van 1839, waarvan patiënten ook tijdelijk buiten de kliniek kunnen verblijven en de plaats in de kliniek wel voor hen is gereserveerd. Het bezettingspercentage in 2007 komt uit op 95,8%.

Het totaal aantal beëindigingen tbs met verpleging in Nederland in 2007 bedraagt een aantal van 101 cliënten en het aantal voorwaardelijke beëindigingen van de tbs ligt op 16 cliënten. Van de totaal aantal tbs-gestelden zijn er in 2007 458 verlofmarges gestart. Met de al lopende verlopen komt men uit op een totaal van 750 verlofmarges. Het gemiddeld aantal proefverloven ligt in 2007 op 98.

Procentueel gezien, stroomt er 0,87% uit met een voorwaardelijke beëindiging tbs. Het aantal cliënten dat een einde heeft van de tbs met verpleging bedraagt dan 5,49%.

Bovenstaande gegevens zijn interessant om te vergelijken met het aantal uitstromende cliënten naar alle RIBW's in de laatste jaren. De 24 RIBW's hebben zich verenigd in de RIBW Alliantie. Van de 24 RIBW's bieden er op dit moment 13 zorg aan de doelgroep forensisch. Echter, er zijn geen gegevens bekend van het totale aantal forensisch psychiatrische cliënten die worden begeleid door de RIBW's. Registraties bij de RIBW Alliantie over het totale aantal forensisch cliënten ontbreken. Naast de DJI en de RIBW Alliantie kan ook Reclassering Nederland geen informatie geven waarmee helder wordt welke cliënten naar welke vervolgvoorzieningen de afgelopen jaren zijn toegeleid. Dat betekent dat, op een onderzoek van Esther Plemper in 1998 na, er geen gegevens beschikbaar zijn om een overzicht te krijgen waar cliënten met een tbs-achtergrond instromen en onder welke hoedanigheden. Nu in het jaar 2009 zijn dergelijke resultaten als uit 1998 niet meer betrouwbaar gezien de vele ontwikkelingen die zich in de laatste jaren hebben aangedaan. Het lijkt er dan ook op dat het overzicht naar de aantallen van forensische cliënten en haar hoedanigheden binnen de reguliere gezondheidszorg in de kinderschoenen staat.

Bij de RIBW NR functioneert een voordeurteam dat onder andere als taak heeft het beheer van de centrale wachtlijst, hulpvraaginventarisatie, bemiddeling tussen wensen en mogelijkheden en het signaleren van ontwikkelingen en trends in de aanmeldingen. Bij navraag blijkt ook het voordeurteam van de RIBW niet over geregistreerde gegevens te beschikken om uitspraak te kunnen doen over het aantal forensische cliënten die in de laatste jaren is begeleid. Dit betekent ook dat er geen gegevens zijn over het 'type' cliënt waar de RIBW mee in aanraking komt: welk delictachtergrond en gediagnosticeerde stoornis.

Het voordeurteam van de RIBW heeft wel een inschatting kunnen maken van de aantallen forensische cliënten die op dit moment worden begeleid (zie tabel 1.2). Binnen de locatie Zuid zijn er naast de twee 'open plaatsen' naar schatting 4 cliënten in zorg met een forensische achtergrond, die alle 4 in een begeleid woonvorm wonen. In het restant van de organisatie RIBW NR ligt de schatting tussen de 10 en 15, waarvan er 2 à 3 begeleid wonen en het restant ambulant woont. Daarnaast zijn er tussen oktober 2008 en april 2009 naar schatting 6 aanmeldingen, waarvan er 1 gehonoreerd is. Criteria om een reguliere forensische cliënt in zorg te nemen zijn met name het risico op terugval, risico op het veroorzaken van overlast en de vraag of de zorg die men nodig acht daadwerkelijk door de RIBW kan worden geboden. Deze aspecten worden per individu bekeken.

De Pompekliniek heeft wel feitelijk aan te leveren gegevens over de in- en uitstroom van tbs-gestelden. De geplande instroom van 30 cliënten komt overeen met de doelstelling voor de uitstroom, waaronder (voorwaardelijke) beëindiging TBS, proefverlof, herselectie of overplaatsing naar een andere kliniek. Op dit moment hebben 30 cliënten een transmuraal verlof en zijn er 5 cliënten met proefverlof.

Van die 30 cliënten met transmuraal verlof verblijven er 7 bij een RIBW instelling, waarvan 2 bij de RIBW NR op de locatie in Malden. Het totaal aantal gestarte proefverloven in 2007 bedraagt 3 cliënten en het totaal aantal transmurale verloven 9, waarvan er 4 bij een RIBW instelling. Het aantal voorwaardelijke beëindigingen tbs lag in het jaar 2007 op 5 cliënten.

Door onderzoek te doen naar de aanwezige forensische cliënten met hun delictachtergrond en stoornis, is er mogelijk een verband aan te geven welk 'type' cliënt een succesvolle doorstroming heeft naar een RIBW of met welk 'type' cliënt de RIBW procentueel gezien veel in aanraking komt. Mogelijk is dat gegeven interessant en kan de RIBW zich meer richten op deze categorie cliënten. Met een overzicht wordt ook duidelijker welke strafbare delicten forensische cliënten bezitten die bij de RIBW in zorg komen. In het onderzoek wordt rekening gehouden met deze vraagstukken.

Om feitelijk wat te kunnen zeggen over de groeiende populatie is het belangrijk om cliënten met een forensische status of achtergrond die in zorg worden genomen te registreren. Met de constatering bij de RIBW van een toenemend aantal aanmeldingen van cliënten met een forensische achtergrond in het laatste jaar zonder dat registraties dit kunnen bevestigen, geeft dit wel een indicatie van de huidige ontwikkelingen. Het verlengen van de voorwaardelijke beëindiging naar negen jaar bevestigt dat deze specifieke doelgroep in de toekomst meer een beroep zal doen op een vervolgvoorziening zoals een RIBW. De vraag is echter of de RIBW is voorbereid op deze ontwikkelingen en of er voldoende draagvlak is om deze ontwikkeling te ondersteunen. Met dit onderzoek wordt helder hoe medewerkers tegenover de huidige ontwikkelingen staan, wat een goede stap kan zijn om in de toekomst meer forensische cliënten in zorg te nemen. Daarnaast wordt er in dit onderzoek voor gekozen om een

beginsituatie neer te zetten van het aantal forensische cliënten. Dat betekent dat de aantallen forensische cliënten binnen Zuid in kaart worden gebracht. Het ontbreken van registraties is een aanleiding tot deze keuze.

3 Veranderingsprocessen

Aangezien het onderzoek zich richt op het creëren van draagvlak onder de medewerkers van de RIBW Zuid, neemt de betrokkenheid van de medewerkers in veranderingsprocessen een belangrijke rol in. In de literatuur van organisatieontwikkeling is dan ook vooral gekeken naar veranderingsprocessen en daarmee samenhangend de betrokkenheid van organisatieleden. Voordat we overgaan naar de kenmerken hiervan, wordt een beeld geschetst aan welke voorwaarden de RIBW Zuid zal moeten voldoen om de begeleiding aan forensische cliënten zo succesvol mogelijk te maken. Deze voorwaarden komen voort uit een onderzoek van Esther Plemper in 1998.

Voorwaarden in de organisatie

Uit het onderzoek van Esther Plemper in 1998, blijkt dat het kenmerkende van de plaatsing en begeleiding van forensisch psychiatrische cliënten een grote investering vereist aan het begin in voorlichting, deskundigheidsbevordering, wegnemen van vooroordelen, attitude-verandering, overleggen, e.d. is, maar een grote winst na verloop van tijd. Naarmate men langer samenwerkt en de wijze van werken steeds beter kent, lijkt het dat plaatsingen adequater en succesvoller zijn. Een langere ervaring met de doelgroep, waardoor vooroordelen en angsten verminderen, doen de plaatsing en begeleiding van forensisch psychiatrische cliënten in de RIBW soepeler verlopen. Na verloop van tijd gaat de matching beter lopen.

Een goede transmurale opzet dient echter aan belangrijke voorwaarden te voldoen, namelijk een overbrugging tussen kliniek en woonvorm via korte communicatielijnen, een gedegen voorbereiding, hechte samenwerking en goede overgangsbegeleiding. Historie, ervaring, samenwerking met de kliniek en de populatie (zwaarte van populatie qua delictpleging kan binnen elke afzonderlijke RIBW sterk verschillen) is relevant.

Plemper schetst daarbij ook dat mits de juiste voorwaarden aanwezig zijn, ook andere RIBW's die nu nog huiverig staan tegenover de begeleiding van forensisch psychiatrische cliënten er toe over kunnen gaan deze bewoners in hun populatie op te nemen. De juiste voorwaarden betreffen een goede samenwerkingsrelatie met de plaatsende kliniek, goede voorbereiding, deskundigheidsbevordering en informatie-uitwisseling, opbouw van expertise, motivatie en inzet van bewoner, medebewoners en personeel.

Gezien de jarenlange ervaring van de RIBW NR met forensisch cliënten en de samenwerkingsovereenkomst met de Pompekliniek lijkt een voorwaarde voor een goede begeleiding uit de aanbevelingen uit het onderzoek van Plemper aanwezig te zijn. De vraag is of deze samenwerking met de kliniek naar tevredenheid verloopt en of de overige voorwaarden die Plemper schetst inhoudelijk voldoende aanwezig zijn onder de medewerkers van de RIBW, die dagelijks de forensisch psychiatrische cliënten begeleiden. In de vragenlijst die wordt afgenomen onder de medewerkers zijn vragen opgesteld die samenhangen met de gewenste voorwaarden uit het onderzoek van Plemper.

Kenmerken veranderingsprocessen

Dan de vraag, op welke wijze worden in de organisatie de juiste voorwaarden gecreëerd en welke rol spelen de medewerkers in een succesvolle organisatieverandering? Volgens Schein (1985) kan de betrokkenheid en participatie van organisatieleden in belangrijke mate bijdragen aan een succesvol verloop van veranderingsprocessen. Het veranderingsproces is vaak ingrijpend en leidt ook tot verandering van waarden en normen. Deze culturele omslag vereist een langdurig en actief proces van het loskomen van oude en internaliseren van nieuwe waarden en normen.

Participatie is ten eerste een actieve vorm om een bijdrage te leveren aan deze cultuurverandering. Ten tweede biedt participatie mogelijkheden om tot brede coalities en ondersteuning te komen voor veranderingen. Ten derde leidt participatie veelal tot betere probleemoplossing.

French en Bell (1990) stellen ook dat het noodzakelijk is om iedereen te betrekken die onderdeel is van het probleem, of een bijdrage kan leveren aan de oplossing ervan. Participatie leidt ertoe dat betere oplossingen voor problemen worden gevonden. Redenen hiervoor zijn dat het probleem beter wordt geanalyseerd, er latente kennis, ervaringen en ideeën naar boven komen ter oplossing van het

probleem, oplossingen beter worden geaccepteerd, er met grotere inzet aan de probleemoplossing wordt gewerkt, onzekerheidsgevoelens worden geminimaliseerd en weerstand tegen verandering wordt verminderd (Kanter, 1983; Boonstra; 1987; French&Bell 1990).

Kanter wijst er bovendien op dat bij organisatieverandering door participatie betere toegang tot informatie wordt verkregen, actieve ideeënuitswisseling mogelijk wordt, nieuwe contacten en communicatiepatronen kunnen ontstaan, belangentegenstellingen en verschillende visies eerder gesignaleerd worden, beter rekening kan worden gehouden met wensen en doeleinden van partijen, en consensus eerder bereikt kan worden. Door participatie doen organisatieleden ervaring op met probleemoplossing, veranderingsprocessen en organisatieontwikkeling, waardoor zij steeds meer veranderingen op eigen kracht kunnen vormgeven en flexibel kunnen reageren op veranderde omstandigheden. Boonstra (1987) wijst erop dat door participatie nieuwe vormen van arbeidsorganisatie en technologie beter zullen aansluiten bij kennis en ervaring van medewerkers en dat implementatie geleidelijker en daardoor soepeler kan verlopen.

Naast de voordelen van participatie die Boonstra schetst, worden verbondenheid en betrokkenheid van alle medewerkers versterkt. Hier kan de RIBW Zuid mogelijk een groot belang bij hebben. De reden dat betrokkenheid een grote rol in kan nemen, is als volgt:

1 Betrokkenheid vergemakkelijkt interacties binnen groepen. Vanuit de gedachte dat twee meer weten dan één wordt verklaard dat groepen daardoor in het algemeen beter presteren dan enkelingen bij het oplossen van complexe problemen. Dit is vooral het geval wanneer de interactie tussen groepsleden op een effectieve wijze is gestructureerd. Als de normen van de bedrijfscultuur hieraan groot belang toekennen, zal het bedrijf over de hele linie een betere beslissingsstructuur hebben.

2 Openheid vormt een belangrijk element in een bedrijfscultuur die betrokkenheid nastreeft. Betrokkenheid wordt vergroot door een goed doordachte informatievoorziening vanuit de top. Dit verloopt het best op basis van een zorgvuldige planning. Het resultaat daarvan is dat de medewerkers goed zijn geïnformeerd over de doelen van hun acties. Ze hebben een zeker eigenbelang bij het verwezenlijken van die doelen.

3 Als betrokkenheid onderdeel uitmaakt van de bedrijfscultuur, zullen medewerkers eerder eigen verantwoordelijkheden aangaan. Een medewerker voelt zich dan geen gehuurde kracht meer, maar integraal onderdeel van de organisatie

Participatie is een fundamenteel kenmerk van integrale organisatieontwikkeling. Van Beinum (1989, 1990) stelt dat het ontwerpen en ontwikkelingen van organisaties die gekenmerkt worden door participatie, zelfregulatie en lokale autonomie alleen maar op een authentieke wijze kan plaatsvinden door middel van een proces dat dezelfde kenmerken heeft. Participatie roept een aantal vragen op, zoals: wie is de initiator, in welke mate moet de participatie gestructureerd worden, welke vorm wordt gekozen, wat voor samenstelling krijgen eventuele groepen, over welke onderwerpen discussiëren participanten, welke grenzen worden er gesteld aan participatie, is de participatie gebaseerd op vrijwilligheid of juist niet, hoeveel tijd is beschikbaar, hoe vindt rapportage plaats? Bij het vormgeven van participatie zal met deze vragen rekening moeten worden gehouden.

Uit bovenstaande blijkt dat participatie een positieve bijdrage levert aan fundamentele verandering van organisaties. Over het algemeen wordt dan ook gepleit voor brede participatie tijdens het gehele veranderingsproces. De verschillende wijzen waarop participatie vormgegeven kan worden en de afwegingen die hierbij een rol spelen is een vervolgstap om tot een breed draagvlak te komen onder de medewerkers om forensisch psychiatrische cliënten te begeleiden. De vraag is echter, hoeveel expertise is er aanwezig, zijn medewerkers gemotiveerd en willen ze betrokken worden bij het begeleiden van forensische cliënten in de toekomst? De vragenlijst onder de medewerkers dient daarmee als resultaat van kennis, inzicht en ervaring waarvan tijdens het veranderingsproces zoveel mogelijk gebruik kan worden gemaakt. De oriëntatie is daarmee net als in de ontwikkelingsbenadering probleemgericht.

In de ontwikkelingsbenadering worden bij het veranderen van organisaties eerst problemen en tekortkomingen geanalyseerd en wordt er gestreefd naar permanente verandering van de organisatie. Het veranderingsvermogen van de organisatie wordt vergroot door organisatieleden gaandeweg te leren veranderingen zelfstandig vorm te geven. Door vragen in een enquête te verwerken wordt er

eigenlijk al aan participatie gedaan, medewerkers worden zich bewust van de ontwikkelingen en huidige gang van zaken omtrent de forensische cliënten, er wordt een actieve ideeënuitswisseling mogelijk waarmee verschillende visies eerder gesignaleerd kunnen worden en beter rekening gehouden kan worden met wensen van alle medewerkers. Van hieruit is een vervolgstap om na te denken over hoe participatie van medewerkers wordt georganiseerd.

De ontwikkelingsbenadering lijkt in dit geval geschikt, omdat de volgende kenmerken uit de ontwikkelingsbenadering van toepassing zijn binnen de RIBW Zuid:

- De organisatie functioneert redelijk, maar verbeteringen en aanpassingen van de bestaande situatie zijn nodig om te kunnen blijven inspelen op veranderingen in de contextuele en transactionele omgeving
- Er is geen sprake van een ernstige crisissituatie zodat verbeteringen geleidelijk en stapsgewijs kunnen worden doorgevoerd
- Kennis, ervaring, deskundigheid en actieve medewerking van alle betrokkenen is nodig voor de ontwikkeling van nieuwe technologie en arbeidsorganisatie.

Belangrijke voorwaarden in de ontwikkelingsbenadering die bij de RIBW mogelijk gecreëerd kunnen worden om een veranderingproces succesvol te laten verlopen zijn:

- Door overleg en onderhandeling met partijen in de organisatie kan overeenstemming worden bereikt over doelen en aanpak van de veranderingen en is er ruimte voor het sluiten van compromissen.
- Het management is bereid om het gehele proces actief te ondersteunen.
- Werknemers hebben positieve verwachtingen van participatie vanwege een duidelijk zicht op de einddoelen en de bijdragen die zij op grond van hun deskundigheid en belangen kunnen leveren.

Verder worden bij veranderingen in de ontwikkelingsbenadering alle organisatieleden betrokken. Het besluitvormingsproces richt zich op het bereiken van gemeenschappelijke doelen door overleg en onderhandeling. Er is sprake van een gefaseerde en geleidelijke verandering waarin ideeën uit de basis van de organisatie een belangrijke rol spelen. De bestaande organisatie wordt als uitgangspunt voor verandering beschouwd en er wordt gewerkt van concrete werkwijzen en daarin voorkomende problemen naar meer abstracte en algemene doelen voor het vormgeven van de verschillende aspectsystemen in de organisatie.

Probleemanalyse, doelbepaling en verandering gaan vloeiend in elkaar over en kennen een interactief verloop. Organisatieleden zijn bij alle fasen van het veranderingsproces betrokken en participatie is goed mogelijk omdat wordt uitgegaan van de bestaande situatie, de doelen gaandeweg worden vastgesteld en overleg en bijstelling mogelijk is.

De fasering van het veranderingsproces ziet er als volgt uit: oriëntering, diagnose, doelbepaling, verandering en evaluatie. Dit onderzoek draagt bij aan de fase oriëntering, omdat er een beginsituatie van zowel het aantal cliënten als de mening/visie van medewerkers op de begeleiding aan forensisch cliënten weer wordt gegeven. De vragenlijst wordt daarmee als middel ingezet in de oriëntering. Al tijdens de oriëntatieperiode wordt begonnen met het creëren van draagvlak voor de diagnose, de doelbepaling en het daarop volgende veranderingsproces. Het eindproduct van de oriëntering is veelal een plan van aanpak voor het veranderingsproces dat volgt. In dit plan van aanpak kan de bestaande situatie worden beschreven, een voorlopige probleemsituatie worden geformuleerd, theoretische uitgangspunten worden geëxpliciteerd en een globale aanpak en werkwijze voor het veranderingsproces worden verduidelijkt.

Hoofdstuk 2: Methode

Onderzoeksgroep

Aan het onderzoek hebben 30 medewerkers van de RIBW Zuid deelgenomen, bestaande uit 15 medewerkers uit Malden en 14 medewerkers uit Hatert. Één medewerker is in beide teams werkzaam. In totaal hebben er 7 ondersteunend woonbegeleiders deelgenomen, 20 begeleiders, 2 zorgcoördinatoren en 1 manager.

Onderzoeksinstrumenten

Het doel van de beantwoording van de vraagstelling is inzicht te geven in de kansen en problemen die zich voordoen onder de medewerkers bij het begeleiden van een forensische cliënt. Voor het onderzoek is er gebruik gemaakt van een surveyonderzoek, oftewel het vragenlijstonderzoek. Er is uiteindelijk gekozen voor een schriftelijke vragenlijst. De vragenlijst is door de onderzoeker zelf ontwikkeld, waarbij de thema's voor het succesvol begeleiden van forensische cliënten uit het onderzoek van Esther Plemper zijn gebruikt. Door een uitspraak te kunnen doen over de mate waarin de succesfactoren aanwezig zijn bij de RIBW Zuid, is er tevens een uitspraak mogelijk over het draagvlak binnen deze locatie.

Reden voor deze vorm van onderzoek is dat het een gestructureerde onderzoeksmethode is waarbij de vraagstelling van tevoren vaststaat. De mening, houding en kennis over meerdere thema's is met een groot aantal vragen beantwoord. Met een schriftelijke vragenlijst was het mogelijk om een relatief grote groep te bereiken. Op deze manier is er een beeld ontstaan over het draagvlak van de medewerkers van de RIBW Zuid voor het begeleiden van forensisch cliënten.

De vragenlijst werd gevolgd door een beperkt aantal antwoordmogelijkheden waarin een volgorde is te zien. Dit aantal is in dit onderzoek beperkt tot maximaal vier categorieën, omdat meer antwoordmogelijkheden veel en mogelijk onnodige verwerkingsmogelijkheden tot gevolg zouden hebben. Dat zou de helderheid van het onderzoek niet ten goede komen. Het merendeel van de vragen in dit onderzoek zijn beschrijvende onderzoeksvragen. Een nadeel van de gebruikte onderzoeksvorm, is dat de context waarbinnen de antwoorden zijn gegeven door de medewerkers onbekend blijft. Dat wil zeggen dat de vraag 'waarom' een respondent een bepaald antwoord geeft, niet kan worden beantwoord. Als onderzoeker is niet te achterhalen wat de beweegredenen zijn om een bepaald antwoord te geven. Een enkele keer is er wel gekozen voor een verdiepvraag, waarbij gevraagd werd om na een beschrijvende vraag een verklarende onderzoeksvraag te beantwoorden. Door deze vorm van onderzoek is het niet mogelijk om resultaten te verklaren. Opvallend was bijvoorbeeld dat geen enkele medewerker uit Malden tevreden bleek over de aansturing van het management. De reden tot dit resultaat wordt aan de hand van dit onderzoek niet duidelijk.

De vragenlijst, ingevuld door de medewerkers van de RIBW Zuid, lijkt betrouwbaar en is het enige meetinstrument dat ingezet is in het onderzoek. Om de respons zo hoog mogelijk te krijgen, zijn de data voor het inleveren van de vragenlijst tweemaal uitgesteld. Met als uiteindelijk resultaat een hogere score van het aantal respondenten.

Analysemethode

Voor de verwerking van de gegevens is er gebruikt gemaakt van het programma SPSS. Voordeel om met dit programma te werken is het kunnen leggen van verbanden. Bijvoorbeeld om te bekijken in welk team de medewerkers werken die in aanraking komen met forensische cliënten. Echter, is er geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de significantie van de antwoorden vast te stellen. Daarmee is er niet te vermelden in welke mate onderzoeksgegevens betrouwbaar zijn. Aangenomen kan worden dat in de meeste gevallen alle medewerkers een antwoord hebben gegeven. Maar, bij het leggen van de verbanden, komt het voor dat medewerkers werden opgesplitst. Als voorbeeld noem ik het verband tussen de vraag over deelname aan de interne cursus met de vraag of de motivatie door deelname aan de cursus positief is beïnvloed. Bij het vergelijken van deze vragen, werden alleen de medewerkers gemeten die daadwerkelijk deel hebben genomen aan de cursus. Deelnemers aan de cursus zijn buitengewoon gering. Dat zorgt ervoor dat er maar een selecte groep wordt gemeten en dus het antwoord ook maar voor een selecte groep van toepassing is. Deze onderzoeksgegevens kunnen dan niet als erg betrouwbaar worden aangenomen.

Interventies

Er zijn tijdens het onderzoek enkele interventies gedaan. Na de literatuurstudie, waarin succesfactoren voor de begeleiding aan forensische cliënten uit het onderzoek van Esther Plemper werden gevonden, is de vragenlijst aangepast naar de thema's uit het onderzoek van Plemper. Expertise, motivatie, inzet, deskundigheid en informatie-uitwisseling en samenwerking met de kliniek zijn thema's die opgenomen zijn. Omdat ook betrokkenheid bij het beleid een waarde heeft om uitspraak te doen over het draagvlak onder de medewerkers, is dit thema blijven staan. Daarnaast is uit de literatuurstudie duidelijk geworden dat er geen registraties van forensische cliënten bij de RIBW (en landelijke instanties) aanwezig waren. Om deze reden zijn vragen toegevoegd die een overzicht moeten geven van de forensische cliënten in begeleiding bij de RIBW Zuid.

Hypotheses

Onder de verschillende thema's in de vragenlijst, zijn enkele hypotheses opgesteld. Deze hypotheses zijn mede tot stand gekomen bij het beoordelen van de literatuurstudie. Onder het thema expertise is te verwachten dat medewerkers weinig ervaring hebben met de doelgroep forensisch (met name in Hatert) alvorens men bij de RIBW komt werken. In de werkzaamheden komen veel medewerkers (met name in Malden) in aanraking met forensische cliënten. Daarnaast hebben veel medewerkers ervaring in het begeleiden van cliënten die wel met justitie in aanraking zijn gekomen, maar niet zijn veroordeeld. Ervaring van medewerkers met forensische cliënten zal bijdragen om deze doelgroep in de toekomst te begeleiden. In bijna alle gevallen denken de medewerkers dat het beeld van het begeleiden van forensische cliënten positief is beïnvloed door de ervaring die met deze doelgroep is opgedaan.

Onder het thema motivatie en inzet is te verwachten dat veel medewerkers niet bewust hebben gekozen voor het werken met forensische cliënten. Wel zijn veel medewerkers (met name uit Malden) op dit moment gemotiveerd om te werken met de doelgroep en is er verdeeldheid te zien om in de toekomst meer forensische cliënten te begeleiden.

De vragen onder het thema deskundigheidsbevordering en informatie-uitwisseling leveren waarschijnlijk op dat er weinig deelname is aan de interne cursus en aan de meeloopdag bij de Pompekliniek. Veel medewerkers achten deelname wel wenselijk en medewerkers die wel deel hebben genomen vinden dat de motivatie door deelname aan de cursus en meeloopdag positief is beïnvloed. Daarnaast is het merendeel van de medewerkers van mening dat de begeleiding aan forensische cliënten specifieke competenties vereist. Ook zal het merendeel van de medewerkers vinden dat ze persoonlijk over onvoldoende kennis beschikt. Medewerkers verkrijgen voldoende informatie uit de interne rapportage, maar onvoldoende informatie uit de werkgroep forensisch (medewerkers uit Hatert weten het in veel gevallen niet).

Over de samenwerking met de Pompekliniek is te verwachten dat medewerkers uit Malden deze samenwerking als positief ervaren. Medewerkers uit Hatert zijn naar verwachting niet allemaal bekend met deze samenwerking en weten in veel gevallen niet wat ze van de samenwerking met de Pompekliniek vinden. Dat wil zeggen dat medewerkers uit Malden overwegend tevreden zijn over de voorbereiding van de plaatsingen en voldoende informatie over cliënten verkrijgen. Zij zijn ook tevreden zijn over de voorlichting van de Pompe medewerkers. De voorlichting heeft bijgedragen aan de motivatie om forensische cliënten te begeleiden.

Onder het laatste thema, betrokkenheid bij het beleid, vinden medewerkers dat de RIBW Zuid over onvoldoende kennis beschikt om forensische cliënten te begeleiden. Medewerkers ervaren dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid. Medewerkers uit Hatert weten het niet of er voldoende aandacht is binnen de organisatie en of meer aandacht voor begeleiding aan forensische cliënten wenselijk is, terwijl medewerkers uit Malden vinden dat er onvoldoende aandacht is en meer aandacht wenselijk vinden. Medewerkers uit Malden zijn ontevreden over de aansturing vanuit het management, medewerkers uit Hatert weten het in veel gevallen niet.

In totaliteit is te verwachten dat de medewerkers vinden dat er nu onvoldoende draagvlak is voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten, maar de antwoorden liggen niet ver uit elkaar. Ook is te verwachten dat de medewerkers die (veel) ervaring hebben in de begeleiding aan forensische cliënten vinden dat er wel voldoende draagvlak is voor deze toekomstige woonvoorziening. Als laatste wordt verondersteld dat medewerkers, merendeels uit Malden, overwegend vinden dat de visie van de RIBW wel bij het begeleiden van forensische cliënten past.

Hoofdstuk 3: Resultaten

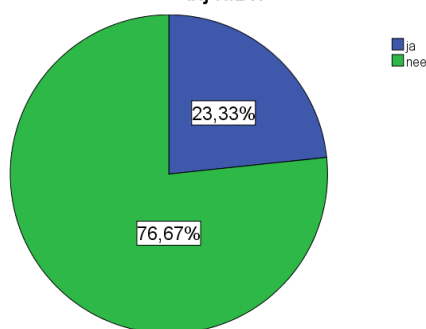
Dit hoofdstuk zet de resultaten uiteen die zijn verkregen door afname van de vragenlijsten aan de medewerkers van de RIBW Zuid. Deze resultaten geven indirect antwoord op de onderzoeksvraag.

Omdat het aantal gestelde vragen in de vragenlijst dermate hoog was om uiteen te zetten in dit hoofdstuk, worden niet alle resultaten in dit hoofdstuk weergegeven. In de bijlage zijn de complete resultaten van de vragenlijsten terug te vinden.

In totaal heeft 75% van de respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Meest kenmerkende van de respondenten is dat 66,7% van het aantal deelnemers jonger blijkt te zijn dan 30 of een leeftijd tussen de 30 en de 40 heeft. Tweederde van de ondervraagden is vrouw. Verreweg het grootste aantal respondenten heeft de functie van begeleider en het merendeel heeft een HBO opleiding genoten.

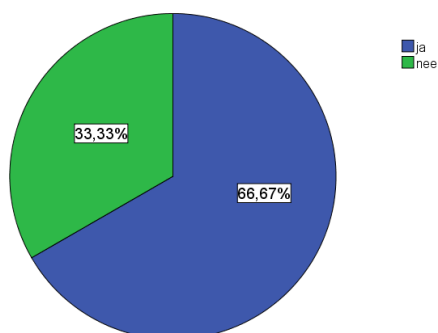
Resultaten onder het thema expertise.

Ervaring doelgroep forensisch alvorens werkzaam bij RIBW



76,7% van de medewerkers had geen ervaring met de doelgroep forensisch voordat ze bij de RIBW Zuid begon te werken, 23,3% had wel ervaring.

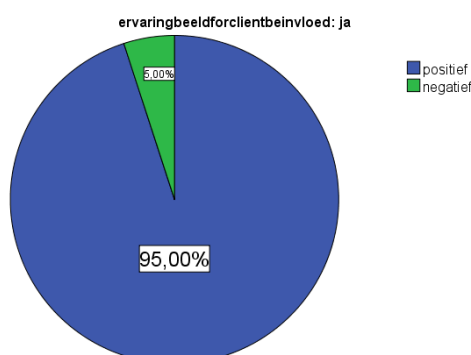
In aanraking met forensische cliënten



In de werkzaamheden komt 66,7% van de medewerkers in aanraking met forensische cliënten. 33,3% van de medewerkers komt niet in aanraking met forensische cliënten. In Malden komt 93,3% in aanraking met doelgroep.

Van de medewerkers die in aanraking komen met de doelgroep, vindt 70% dat ervaring met forensische cliënten bijdraagt om deze in de toekomst te begeleiden. 25% vindt van niet en 5% ontbreekt.

Ervaring positief / negatief beïnvloed



95% van de medewerkers die vindt dat het beeld van het begeleiden van forensische cliënten is beïnvloed door de ervaring die ze met deze doelgroep heeft opgedaan, vindt dat het beeld positief is beïnvloed. Dit zijn 19 medewerkers. 5% van de medewerkers die vindt dat het beeld is veranderd, ervaart dat het beeld negatief is veranderd.

Resultaten van het aantal forensische cliënten in begeleiding binnen Zuid:

Totaal zijn er 10 forensische cliënten in het bestand van Zuid: 4 cliënten in Malden en 6 cliënten in Hatert. Van de 10 cliënten wonen 5 cliënten begeleid en 4 cliënten ambulant. Van de 10^e cliënt is dit niet ingevuld.

Alle cliënten die ambulant wonen zijn afkomstig vanuit het team Hatert en alle cliënten in Malden wonen in een begeleid woonvorm. Dat verklaart waarom zoveel medewerkers in Malden met deze cliënten in aanraking komen. Van de 10 cliënten bezitten 4 cliënten een strafrechtelijke titel, 2 in Malden en 2 in Hatert. Bij 6 cliënten is er sprake van een forensische achtergrond.

De psychiatrische stoornis die ten grondslag ligt bij de forensische cliënten, zijn in 6 gevallen een persoonlijkheidsstoornis en in 3 gevallen een schizofrene of andere psychotische stoornis. Eenmaal komt een combinatie hiervan voor.

In Malden wordt een schizofrene of een andere psychotische stoornis driemaal genoemd. Dat is logisch, aangezien de twee plekken vanuit de Pompekliniek bestemd zijn voor cliënten uit de resocialisatieafdeling IJssel 3, waar alleen cliënten verblijven met schizofrenie of een andere psychotische stoornis.

De delicten die werden genoemd, waren vijfmaal een geweldsdelict, driemaal brandstichting en tweemaal doodslag.

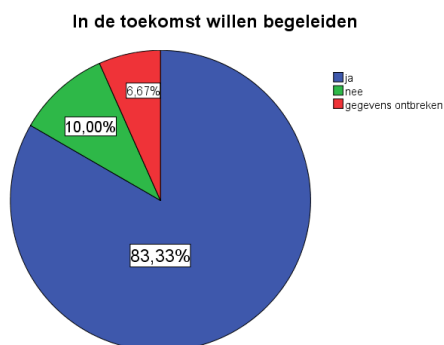
De helft van de medewerkers komt ook in aanraking met cliënten die wel in aanraking zijn gekomen met justitie, maar niet veroordeeld zijn. Op dit moment wonen er 6 cliënten bij Zuid die wel in aanraking zijn gekomen met justitie, maar niet zijn veroordeeld. De helft daarvan woont begeleid.

Resultaten onder het thema motivatie en inzet:



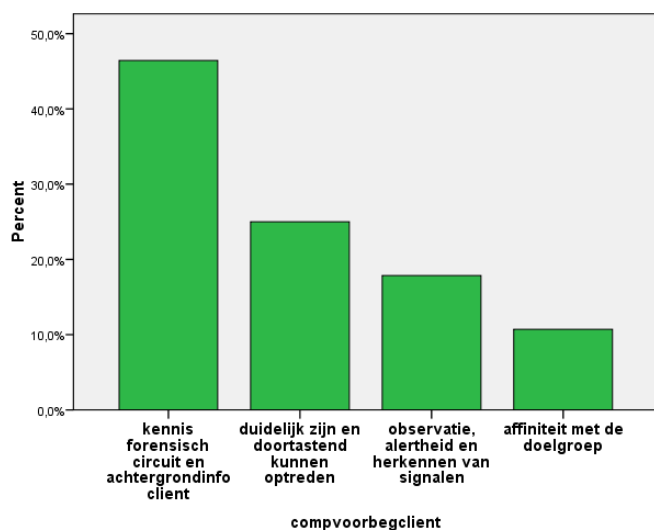
Van de medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten, heeft 80% hier niet bewust voor gekozen. 20% heeft hier wel bewust voor gekozen.

70,0% van de medewerkers is op dit moment gemotiveerd om forensische cliënten te (gaan) begeleiden. 26,7% is daar niet gemotiveerd voor. Van 3,3% ontbreken de gegevens.



Mochten er in de toekomst meer forensische cliënten in zorg komen, staat 83,3% van de medewerkers er welwillend tegenover om forensische cliënten te gaan begeleiden. 10,0% staat dat nog niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens. Van de medewerkers die niet in aanraking komen met forensische cliënten, staat 80% er welwillend tegenover om deze cliënten in de toekomst te begeleiden.

Resultaten onder het thema deskundigheid en informatie-uitwisseling



73,3% van de medewerkers is van mening dat de begeleiding aan forensische cliënten specifieke competenties vereist. 23,3% weet het niet. Van 3,3% ontbreken de gegevens.

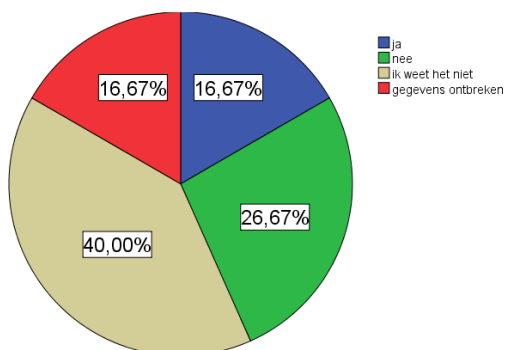
De competenties die worden genoemd zijn: kennis hebben van het forensische circuit en achtergrondinformatie van de cliënt, duidelijk en doortastend kunnen zijn. Daarnaast wordt observatie, alertheid en herkennen van signalen en affiniteit met de doelgroep genoemd.

50,0% van de medewerkers vindt dat ze persoonlijk over voldoende kennis beschikt om forensische cliënten te begeleiden. 46,7% is van mening dat ze niet over voldoende kennis beschikt. Van 3,3% ontbreken de gegevens. Alle medewerkers die vinden dat ze over onvoldoende kennis beschikken, hebben niet deelgenomen aan de interne cursus. Ook heeft $\frac{3}{4}$ van deze medewerkers geen meeloopdag gehad.

In totaliteit heeft 73,3% niet deelgenomen aan de interne cursus forensische psychiatrie en 23,3% heeft wel deelgenomen. Van 3,3% ontbreken de gegevens. 81,8% van de medewerkers die niet deel hebben genomen aan de cursus, vindt het wel wenselijk om deel te nemen. Dit zijn 19 medewerkers.

In totaliteit heeft 63,3% van de medewerkers geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een dag mee te lopen op de Pompekliniek. 30,3% heeft hier wel gebruik van gemaakt. Van 6,7% ontbreken de gegevens. Van de medewerkers die geen meeloopdag hebben gehad, vindt 73,7% het wel wenselijk om gebruik te maken van deze mogelijkheid. Dit zijn 14 medewerkers.

Werkgroep forensisch voldoende informatie

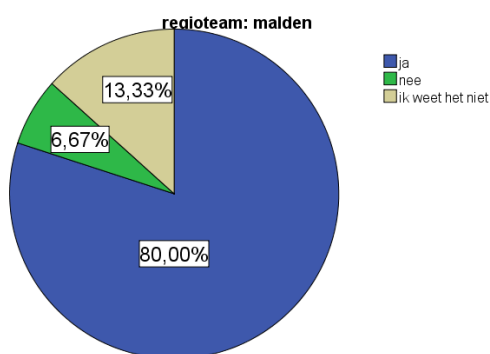


16,7% van de medewerkers vindt dat ze voldoende informatie verkrijgt uit de werkgroep forensisch. 26,7% vindt dat ze geen voldoende informatie verkrijgt en 40,0% van de medewerkers weet het niet.

Resultaten onder het thema samenwerking met de kliniek

50,0% van de medewerkers is tevreden over de voorbereiding van de plaatsingen en 43,3% van de medewerkers weet dat niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens. In Malden is 73,7% tevreden in Hatert weet 64,3% het niet.

verkrijgen voldoende informatie forensische cliënten

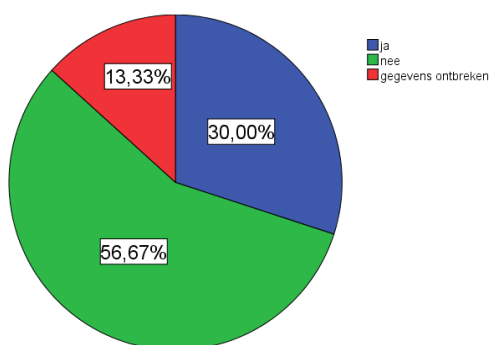


In Malden verkrijgt 80% voldoende informatie over de cliënten en in Hatert weet 42,9% het niet.

53,3% van de medewerkers is tevreden over de voorlichting van Pompe medewerkers en 40,0% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens. In Malden is 73,3% tevreden. Van de medewerkers uit Hatert weet 57,1% het niet of ze tevreden zijn over de voorlichting.

Resultaten onder het thema betrokkenheid bij beleid

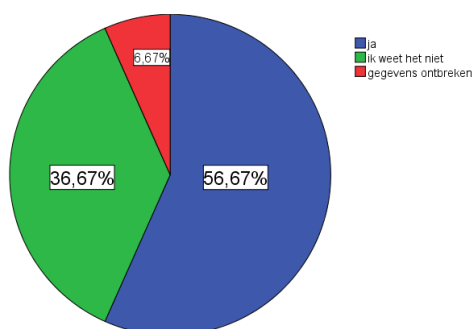
Voldoende betrokken bij het beleid



56,7% van de medewerkers vindt dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid over het begeleiden van forensische cliënten. 30,0% vindt dat ze wel voldoende betrokken worden. Van 13,3% ontbreken de gegevens.

43,3% van de medewerkers vindt dat de RIBW Zuid over voldoende kennis beschikt. 3,3% vindt van niet en 50,0% weet het niet. Van 3,3% ontbreken er gegevens.

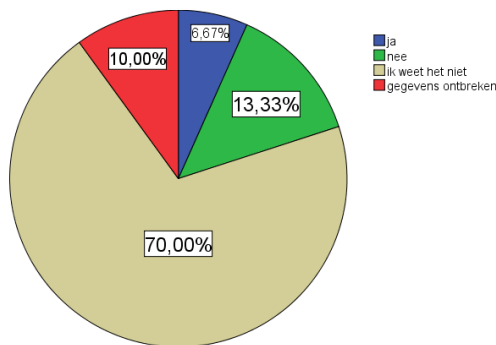
Meer aandacht organisatie wenselijk



20,0 % van de medewerkers vindt dat er onvoldoende aandacht is binnen de organisatie voor het begeleiden van forensische cliënten. 6,7% vindt dat er wel voldoende aandacht is en 66,7% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.

56,7% van de medewerkers vindt het wenselijk dat er meer aandacht is voor het begeleiden van forensische cliënten. 36,7% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens. Niemand vindt dat meer aandacht geven niet wenselijk is. Van de medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten, vindt 60% dat meer aandacht wenselijk is, 40% weet het niet.

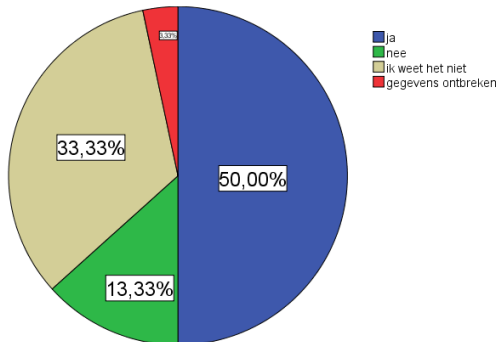
Tevredenheid aansturing management



13,3% van de medewerkers is rondt tevreden over de aansturing vanuit het management m.b.t. het begeleiden van forensische cliënten. 6,7% is wel tevreden en 70,0% weet het niet. Van 10,0% ontbreken de gegevens. In Malden is 26,7% ontevreden en weet 73,3% het niet.

73,3% van de medewerkers vindt dat de visie van de RIBW wel bij het begeleiden van forensische cliënten past. 3,3% vindt van niet en 20,0% weet het niet. Van 3,3% ontbreken de gegevens. Van de medewerkers die in aanraking komen met de doelgroep, vindt 90% dat de visie bij het begeleiden van forensische cliënten past.

RIBW Zuid voldoende draagvlak toekomstige woonvoorziening specifiek forensische cliënten



50,0% van de medewerkers vindt dat er voldoende draagvlak is voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten. 13,3% vindt dat niet en 33,3% weet het niet. Van 3,3% ontbreken er gegevens.

Bijna alle resultaten komen overeen met mijn hypothesen. Wat in het oog springt, is het percentage medewerkers dat geen ervaring had met de doelgroep forensisch alvorens men bij de RIBW ging werken en het percentage dat niet bewust gekozen heeft voor het werken met forensische cliënten. Het percentage medewerkers dat deel heeft genomen aan mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering ligt (zoals verwacht) erg laag, net als de deelnemers die tevreden zijn over de informatie die ze verkrijgen uit de werkgroep forensisch.

De hypothese dat medewerkers overwegend vinden dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid over het begeleiden van forensische cliënten en meer aandacht voor de begeleiding aan forensische cliënten wenselijk is, is terug te zien in de resultaten. Net als de ontevredenheid over de aansturing van het management in Malden. Daarnaast valt de bereidheid onder de medewerkers om te werken met forensische cliënten op.

Hoofdstuk 4: Conclusies

In dit hoofdstuk worden de hierboven beschreven resultaten geïnterpreteerd en worden hier conclusies aan verbonden. Om tot een antwoord te komen op de hoofdvraag van dit onderzoek (wat is er aan draagvlak nodig binnen locatie Zuid om zorg te verlenen aan cliënten met een forensische achtergrond?) worden er eerst conclusies getrokken uit de resultaten van de deelthema's.

Opbouw van expertise

Alvorens men bij de RIBW is gaan werken, heeft men vanzelfsprekend weinig ervaring opgedaan met het werken met de doelgroep forensisch. Veel medewerkers komen tijdens de werkzaamheden in aanraking met de doelgroep forensisch (Malden op één na niet, in Hatert ca. de helft). Een groot aantal respondenten dat in aanraking komt met de doelgroep, vindt dat ervaring bijdraagt om de doelgroep in de toekomst te begeleiden. Opgedane ervaring beïnvloedt het beeld t.o.v. forensische cliënten positief. Ervaring hebben of het opdoen van ervaring draagt dus zeker bij.

Motivatie en inzet

Erg opvallend is dat blijkt dat er maar een klein aantal medewerkers bewust heeft gekozen voor het werken met forensische cliënten (in Hatert zelfs geen enkele medewerker).

Zowel in Malden als in Hatert lijkt men op dit moment overwegend gemotiveerd om de doelgroep te (gaan) begeleiden. Zij staan welwillend tegenover het begeleiden van forensische cliënten in de toekomst (ook de medewerkers die op dit moment niet met de cliënten in aanraking komen).

Onbekendheid met de doelgroep, meer affiniteit met de reguliere doelgroep en het sterke intramurale karakter van de begeleiding (zowel door Pompe als door de cliënt zelf) worden door enkelen genoemd als redenen om niet gemotiveerd te zijn. Ook geeft een medewerker aan dat het niet bij de functie past, maar dat zij op de achtergrond wel bereid is om kennis over te dragen.

Deskundigheid en informatie-uitwisseling

Bijna alle medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten vinden dat de begeleiding aan forensische cliënten specifieke competenties vereisen. Opvallend is dat geen enkele medewerker het begrip persoonlijke en maatschappelijke veiligheid noemt in de vraag naar specifieke competenties.

Medewerkers zijn verdeeld over het beschikken over voldoende persoonlijke kennis, kunde en vaardigheden om forensische cliënten te begeleiden. Van de medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten, vindt een heel kleine meerderheid dat ze persoonlijk over voldoende kennis beschikt. Dit is niet overtuigend!

Deelname aan de interne cursus en een meeloopdag bij de Pompekliniek is buitengewoon gering. Medewerkers die niet deel hebben genomen lijkt het zeer wenselijk om wel deel te nemen. De medewerkers die vinden dat ze over onvoldoende kennis beschikken, hebben geen van allen deelgenomen aan de interne cursus. Noch heeft $\frac{3}{4}$ een meeloopdag bij de Pompekliniek bijgewoond.

Van de medewerkers die vinden dat ze over onvoldoende kennis beschikt, weet een groot aantal niet of het rapportagesysteem of de werkgroep forensisch voldoende informatie geeft. Daarnaast weten zij ook niet of ze tevreden zijn over de aansturing van het management en of er voldoende aandacht is binnen de organisatie.

Bij het merendeel van de deelnemers aan de interne cursus is de motivatie beïnvloed. In alle gevallen heeft de cursus de motivatie positief beïnvloed. Bijna alle medewerkers die gebruik hebben gemaakt van de meeloopdag vinden dat de motivatie om forensische cliënten te begeleiden is beïnvloed. De motivatie lijkt in alle gevallen positief beïnvloed. Deze aantallen zijn niet erg betrouwbaar, omdat maar een klein deel van de medewerkers deel heeft genomen.

Veel medewerkers weten niet of de interne rapportage voldoende informatie verschaft om forensische cliënten te begeleiden. De medewerkers in Malden vinden overwegend dat ze voldoende informatie verkrijgen. Veel medewerkers weten ook niet of ze voldoende informatie verkrijgen uit de werkgroep forensisch. Met name in Hatert, waar niemand vindt dat er voldoende informatie verkregen wordt. In

Malden is er een sterke verdeeldheid.

Samenwerking met de kliniek

De medewerkers uit Malden zijn positief over de samenwerking met de kliniek. Een groot aantal medewerkers uit Malden is erg tevreden over de voorlichting van de Pompe medewerker, de voorbereiding van plaatsingen en het verkrijgen van voldoende informatie uit de voorlichting. Medewerkers uit Malden zijn vooral overtuigd van het verkrijgen van voldoende informatie over de cliënten. Een kleine meerderheid uit Malden vindt dat de samenwerking heeft bijgedragen aan de motivatie om forensische cliënten te begeleiden, maar de verschillen hierin zijn niet noemenswaardig.

Medewerkers uit Hatert weten vaak niet wat ze vinden van de vragen die gesteld zijn over de samenwerking met de kliniek. Mogelijk zijn zij hier onbekend mee, aangezien de vragen over de 'open plaatsen' gingen die gehuisvest zijn in het team van Malden.

Betrokkenheid bij beleid

Veel medewerkers weten niet of de RIBW Zuid over voldoende kennis beschikt, of er voldoende aandacht is binnen de organisatie en of ze tevreden zijn over de aansturing van het management. Een heel kleine meerderheid van de medewerkers die in aanraking komt met de doelgroep, vindt dat de RIBW over voldoende kennis beschikt om de forensische cliënten in het Zuid bestand te begeleiden. Dat is niet overtuigend, want veel medewerkers weten het niet. In Malden zijn er geen medewerkers die tevreden zijn over de aansturing van het management; veel medewerkers weten het niet of zeggen het niet te weten en een aantal medewerkers is ontevreden (terwijl in Malden bijna alle medewerkers in aanraking komen met de doelgroep).

Het merendeel van de medewerkers vindt dat ze onvoldoende betrokken wordt bij het beleid over het begeleiden van forensische cliënten. Daarnaast, vinden met name de medewerkers uit Malden (die in aanraking komen met de doelgroep) het wenselijk dat er meer aandacht is binnen de organisatie voor het begeleiden van forensische cliënten. In Hatert weten veel medewerkers het overwegend niet of zeggen het niet te weten of ze meer aandacht wenselijk zouden vinden.

Een groot aantal medewerkers vindt dat de visie van de RIBW wel bij het begeleiden van forensische cliënten past. De medewerkers die in aanraking komen met de doelgroep forensisch vinden dat zeer sterk.

De helft van de medewerkers vindt dat er voldoende draagvlak is voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten. Een derde van de medewerkers weet dat niet. De medewerkers die welwillend staan tegenover het begeleiden van de doelgroep in de toekomst, vinden met een kleine meerderheid dat Zuid voldoende draagvlak heeft voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten. Dat is niet overtuigend, maar hier liggen wel kansen. Zeker in Malden, waar meer dan de helft hier positief tegenover staat.

Opmerkingen

De aanvullingen of opmerkingen die ik heb gekregen liepen uiteen. Drie medewerkers geven aan dat ze nog maar kort bij de RIBW werken en twee medewerkers benoemen dat ze geen forensische cliënten begeleiden en dat vragen daarom moeilijk te beantwoorden zijn. Een medewerker geeft aan dat er volgens haar meer aandacht gegeven mag worden aan hoe om te gaan met bezwaren/problemen bij medebewoners als een forensische cliënt wordt geplaatst. Een andere medewerker vindt dat er nu nog niet genoeg draagvlak aanwezig is, maar er niet over twijfelt dat er door een betere scholing wel genoeg draagvlak gecreëerd kan worden. Als laatste schrijft een medewerker dat de samenwerking met de Pompekliniek in 1996 is begonnen en er sindsdien 19 mensen zijn begeleid waarvan er 2 plaatsingen zijn mislukt. Enkele cliënten zijn zelfstandig wonend en het merendeel is geplaatst regulier binnen RIBW's.

Een opmerking over de opstelling van de enquête zegt dat het voorbeeld van een RM niet klopt. Mensen met een RM krijgen dit als een vorm van zorg en zitten geen straf uit. Hier kan ik gedeeltelijk in meegaan, omdat er bij een RM geen veroordeling plaatsvindt. Wel behoort iemand met een RM tot het forensische circuit, omdat er sprake is van gevaar wat veroorzaakt wordt door een psychische stoornis, waar er geen minder ingrijpende oplossing dan een gedwongen opname op zijn plaats is.

Slotconclusie

Om een antwoord te geven op de vraagstelling, zijn meerdere thema's onderzocht. Verondersteld mag worden dat alle thema's uit de vragenlijst aan de medewerkers invloed hebben op het draagvlak voor forensische psychiatrie.

Veel medewerkers komen in aanraking met forensische cliënten, maar de opbouw van expertise alvorens men werkzaam is bij de RIBW is bijzonder matig. Dat betekent, dat ervaring bij de RIBW zelf wordt opgedaan en vanaf dat moment ook kennis zal moeten worden verkregen. Deelname aan deze mogelijkheden is matig. Daarbij kan worden gesteld dat de werkgroep forensisch ook geen dominante of zichtbare rol inneemt.

Medewerkers lijken bereid om de doelgroep forensisch te gaan begeleiden. Dat is te zien aan de motivatie, het welwillend zijn tegenover deskundigheidsbevordering en het begeleiden in de toekomst. Maar, zoals net gezegd, is er maar weinig deelname aan de mogelijkheden om de deskundigheid te vergroten.

De samenwerking met de kliniek is positief te noemen. Medewerkers uit Hatert weten het vaak niet, maar dat komt waarschijnlijk omdat de kliniek alleen zijn samenwerking heeft met regioteam Malden. Dat is al sinds 1995, doordat er twee 'open plaatsen' binnen het regioteam Malden zijn voor cliënten met een tbs-status. Echter, er zijn ook cliënten binnen het regioteam Hatert aanwezig die tot de doelgroep forensisch behoren.

Het is opmerkelijk dat geen enkele medewerker uit Malden tevreden is over de aansturing van het management. Dat veel medewerkers vinden dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid en het niet weten of er voldoende aandacht is binnen de organisatie, betekent dat ik hier in mijn volgende hoofdstuk enkele aanbevelingen in zal gaan doen. Deze uitslag verbaast me niet, omdat ik in mijn literatuurstudie ben tegengekomen dat het voordeurteam de registraties van het aantal cliënten niet in beeld heeft en ook de criteria om tot plaatsing over te gaan summier zijn. Dit is een signaal dat er onvoldoende aandacht wordt gegeven aan de doelgroep forensisch op beleidsniveau.

De medewerkers die in aanraking komen met de forensische cliënten, vinden dat er onvoldoende aandacht is binnen de organisatie en met een kleine meerderheid dat er voldoende kennis aanwezig is. Dat is uiteraard niet voldoende om frequent forensische cliënten in zorg te nemen. Het draagvlak kan zeker worden vergroot door het vergroten van kennis van de medewerkers of aanname van medewerkers die kennis bezitten. Op die manier worden de kansen en mogelijkheden van het aanbieden van zorg aan deze doelgroep vergroot.

De probleemstelling luidde: Wat is er aan draagvlak (nodig) binnen locatie Zuid (organisatie, medewerkers) om zorg te verlenen aan cliënten met een forensische achtergrond?

Een antwoord hierop ligt met name op het gebied van het vergroten van de betrokkenheid cq aandacht binnen de organisatie. Kennis van de medewerkers zal daarmee ook worden vergroot. Het vergroten van betrokkenheid en aandacht voor de doelgroep forensisch op beleidsniveau lijkt me persoonlijk van groot belang, gezien de volgende maatschappelijke ontwikkeling die ik tegen ben gekomen in mijn literatuurstudie:

- Toename van cliënten uit de ISD naar vervolgvoorzieningen; in Nijmegen 60 tot 65% een indicatie voor begeleid wonen; wachtlijst bij de RIBW vormt een belemmering.
- Het verlengen van de voorwaardelijke beëindiging tbs naar negen jaar met als een van de doelen de uitstroom naar vervolgvoorzieningen bevorderen.
- Onderzoek van de Pompekliniek met als doel uitstroom van cliënten met een persoonlijkheidsstoornis. Onderdeel in het onderzoek; voorwaarden waar vervolgvoorzieningen aan moeten voldoen.

Hiermee wil ik laten zien dat de toestroom naar vervolgvoorzieningen, en daarmee de vraag naar zorgaanbod, toe zal nemen. Om het draagvlak binnen de RIBW te vergroten, zodat de RIBW bij kan dragen aan deze ontwikkeling, zal ik enkele aanbevelingen doen gericht op het aanname- en scholingsbeleid binnen de RIBW.

Hoofdstuk 5: Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen er een aantal aanbevelingen worden gedaan om het draagvlak voor forensische psychiatrie binnen locatie Zuid te vergroten. Het doel daarvan is om de kansen en mogelijkheden van het aanbieden van zorg te vergroten en te staan voor de kwaliteit van de hulpverlening aan forensische cliënten. De aanbevelingen liggen voornamelijk op beleidsniveau.

Naar aanleiding van de literatuurstudie over veranderingsprocessen is duidelijk geworden dat een veranderingsproces bij een organisatie een grote kans van slagen heeft wanneer medewerkers participeren in het proces. Door betrokkenheid van medewerkers te vergroten biedt het mogelijkheden om tot brede coalities en ondersteuning te komen voor veranderingen. Kennis, ervaring, deskundigheid en actieve medewerking van alle betrokkenen is nodig voor de ontwikkeling van het vergroten van het zorgaanbod voor forensische cliënten.

Management

In het aannamebeleid is er een belangrijke rol weggelegd voor het management en P&O. Het management is verantwoordelijk voor werving en selectie van medewerkers. Bij selectie kan volstrekte geschiktheid blijken, zonder dat er al enige kennis en ervaring van en met forensische cliënten is opgedaan. Dus is management gehouden aan het verzorgen van deskundigheidsbevordering op de terreinen 'kennis kunde en vaardigheden'. Op dit moment blijkt er onvoldoende deelname aan de mogelijkheden (meeloopdag Pompekliniek of deelname aan de interne cursus). Het is wenselijk dat de aandacht binnen de organisatie en aansturing vanuit het management voor de doelgroep forensisch wordt vergroot. Op beleidsniveau zou deelname aan de meeloopdag bij de Pompekliniek verplicht in het inwerkprotocol opgenomen kunnen worden. Daarnaast is het wenselijk dat de werkgroep forensisch op de kaart komt te staan, (ook in het regioteam Hatert). Bij een toenemend aantal forensische cliënten wordt er een groter beroep gedaan op deze werkgroep.

Uit het onderzoek blijkt dat veel medewerkers in aanraking komen met de doelgroep forensisch en dat er weinig ervaring is opgedaan alvorens men bij de RIBW is gaan werken. Slechts enkele medewerkers hebben bewust gekozen om te werken met de doelgroep forensisch. In de sollicitatieprocedure is te zien dat er in de aanname van personeel geselecteerd wordt op affiniteit met de doelgroep forensisch. De selectie van medewerkers kan specifiekier door te gaan selecteren op ervaring en kennis van forensische psychiatrie. De bewuste keuze om te werken met de doelgroep zal toenemen door een selectie van medewerkers waar ervaring en kennis van forensische psychiatrie wordt gevraagd. Specifieke selectie zal bijdragen aan het verder op de kaart zetten van forensische psychiatrie binnen de RIBW. Vanzelfsprekend zorgt het voor toename van kennis en dus ook voor een toename van het draagvlak binnen de RIBW en biedt het kansen aan forensische cliënten om binnen de RIBW te gaan wonen.

Hiernaast ontbreekt er registratie van het aantal forensische cliënten (in en uitstroom). De bevindingen van het voordeurteam van de RIBW duiden op een ontwikkeling van een toenemend aantal aanmeldingen van cliënten met een strafrechtelijk kader of achtergrond. Echter, met het ontbreken van registraties kan er feitelijk niets gezegd worden over het aantal aanmeldingen en het aantal dat daadwerkelijk in zorg wordt genomen, omdat het niet in kaart is gebracht.

Naast het ontbreken van gegevens bij het voordeurteam van de RIBW NR, blijkt ook dat DJI, Reclassering Nederland en de RIBW Alliantie niet in staat zijn om gegevens aan te reiken van het aantal forensische cliënten bij de vervolgvoorziening RIBW. Deze feiten zijn essentieel om wat te kunnen zeggen over groeiende populatie bij de RIBW's en specifiek bij de RIBW NR. Aanbeveling richting de RIBW NR is dan ook om registratie op te gaan nemen in het systeem, waardoor de ontwikkeling van het aantal aanmeldingen van forensische cliënten bij de RIBW NR en het aantal cliënten dat daadwerkelijk in zorg wordt genomen zichtbaar wordt. Zorg aan de specifieke doelgroep forensische psychiatrie wordt daarmee verder op de kaart gezet. Het voordeel daarvan is dat hoedanigheden (stoornis/delict) ook in beeld kan worden gebracht.

Medewerkers

Uit het onderzoek blijkt dat er onder de medewerkers motivatie en bereidheid om in de toekomst forensische cliënten te begeleiden aanwezig is. Ook is er bereidheid om kennis, kunde en vaardigheden te ontwikkelen door een meeloopdag bij de Pompekliniek of deelname aan de interne

cursus forensische psychiatrie. Bereidheid onder de medewerkers is een belangrijke factor om draagvlak te creëren. De persoonlijke kennis van de medewerkers is niet overtuigend, deze zal moeten worden vergroot door deelname aan de genoemde mogelijkheden.

Wat bij medewerkers speelt, ook al blijkt dat niet met zoveel woorden uit de enquêtegegevens, is ongetwijfeld angst voor het onbekende en zeker ook angst voor forensische cliënten en hun tamelijk onberekenbare gedrag. Bij de vraag naar specifieke competenties werd geen enkele keer het begrip veiligheid benoemd. Waar aan gewerkt moet worden, is angstreductie. Angstreductie begint met het hebben van kennis, kunde en vaardigheden. Uit het onderzoek blijkt dat deze onvoldoende zijn.

Door een specifiek aannamebeleid, inwerkbeleid en scholingsbeleid kan de RIBW de betrokkenheid van medewerkers zeker vergroten, waardoor het draagvlak voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten toe zal nemen.

Regioteams Malden en Hatert

Uit dit onderzoek blijkt dat kennis binnen het regioteam Hatert matig is. Het ontbreken van samenwerking met de kliniek zou een mogelijke reden kunnen zijn. Aanbeveling is om samenwerking met de kliniek op te starten. Mogelijkheden in team Hatert worden vergroot door een overbrugging tussen kliniek en woonvorm. Deze constructie bestaat al wel in Malden. Daarnaast is het wenselijk dat de werkgroep forensisch op de kaart komt te staan, ook in het regioteam Hatert. Zo zouden meer medewerkers uit Hatert zitting kunnen hebben in deze werkgroep. Mogelijk zou de werkgroep de aansturing richting medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten kunnen vergroten.

Mochten beide teams splitsen naar zelfstandige locaties, is het goed mogelijk dat alleen regioteam Malden de samenwerking met de kliniek blijft behouden en uitbreidt met het aantal cliënten. In Malden is deze belangrijke factor voor het creëren van draagvlak immers aanwezig en lijkt het draagvlak voor een toekomstige woonvoorziening voor forensische cliënten groter te zijn. Ook de werkgroep forensisch functioneert vanuit locatie Malden. Door de werkgroep forensisch meer op de kaart te zetten binnen de RIBW, weten medewerkers wat zij kunnen halen uit de werkgroep. Uit het onderzoek blijken veel medewerkers dit niet te weten. Door participatie kan er informatie en deskundigheid worden uitgewisseld. Intern zal na moeten worden gedacht hoe dit handen en voeten gegeven kan worden.

Voor een vervolgonderzoek adviseer ik om de knelpunten onder de loep te nemen die zich voordoen bij aanmelding van mensen die in het nazorgtraject zitten van de ISD. De wachtlijst van de RIBW vormt bijvoorbeeld een grote beperking voor het bieden van zorg aan ex-gedetineerden uit de ISD. Daarnaast adviseer ik om nader onderzoek te doen naar de reden van ontevredenheid (of het niet weten) van medewerkers over de aansturing van het management. Op welke wijze meer aandacht vanuit het beleid volgens medewerkers eruit dient te zien en hoe medewerkers betrokken kunnen worden (al dan niet in de bestaande overlegvormen), is ook een belangrijke vraag om mee te nemen in een vervolgonderzoek.

Met deze aanbevelingen wordt er, voornamelijk op beleidsniveau, gewerkt aan de kansen en mogelijkheden voor forensische cliënten binnen de vervolgvoorziening RIBW.

Samenvatting

Doel

Aanleiding tot het starten van dit onderzoek is de ontwikkeling van een toenemend aantal aanmeldingen van cliënten met een strafrechtelijk kader of achtergrond bij de RIBW, kortweg forensische cliënten genoemd. De RIBW neemt deze doelgroep niet frequent in zorg, omdat gevraagde zorg om uiteenlopende redenen niet geboden kan worden. Binnen de locatie Zuid wordt er wel gewerkt met forensische cliënten, er zijn twee 'open plaatsen' voor cliënten van de tbs-instelling de Pompekliniek. Deze cliënten zitten in een verloffase van de strafmaatregel. Onduidelijk is echter, wat het draagvlak van de locatie Zuid is om zorg te verlenen aan forensische cliënten. De grote behoefte om in de toekomst mogelijk forensische cliënten frequent in zorg te nemen is de reden voor het starten van dit onderzoek. De onderzoeksoopdracht is daarmee gericht op het vergroten van de mogelijkheden van het aanbieden van zorg aan deze doelgroep.

De probleemformulering van de opdracht luidde:

Wat is er aan draagvlak (nodig) binnen locatie Zuid (organisatie, medewerkers) om zorg te verlenen aan cliënten met een forensische achtergrond?

In dit onderzoek heb ik me voornamelijk gericht op de medewerkers van de locatie Zuid (zowel team Malden als Hatert). Zeker met een stijgend aantal aanmeldingen van cliënten uit deze doelgroep, is het onduidelijk wat de bereidheid van medewerkers is en wat zij nodig hebben om deze doelgroep te begeleiden. De vragenlijst in het onderzoek is gericht op de succesfactoren voor het begeleiden van forensische cliënten, die in het onderzoek van Esther Plemper vermeld staan. Het doel van de vragenlijst is inzicht geven in de kansen en problemen die zich voordoen onder de medewerkers bij het begeleiden van een forensische cliënt.

Resultaten

Uit de literatuurstudie blijkt dat een overzicht van het aantal forensische cliënten binnen de reguliere gezondheidszorg nog in de kinderschoenen staat. Binnen de RIBW worden deze cliënten niet geregistreerd. Ontwikkelingen op maatschappelijk niveau wijzen op een sterke toename van forensische cliënten naar vervolgvoorzieningen. De potentiële populatie voor de RIBW neemt toe en zal blijven toenemen in de nabije toekomst, doordat de vraag naar zorgaanbod voor forensische cliënten binnen de reguliere gezondheidszorg groeit.

Uit het onderzoek blijkt dat veel medewerkers in aanraking komen met forensische cliënten, maar de opbouw van expertise alvorens men werkzaam is bij de RIBW is bijzonder matig. In het aannamebeleid wordt er geselecteerd op affiniteit met forensische cliënten. Deelname aan mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering is eveneens matig. Daarbij kan worden gesteld dat de werkgroep forensisch ook geen zichtbare rol inneemt. Kennis van forensische psychiatrie binnen Zuid is niet overtuigend, vooral in Hatert is die matig. Veel medewerkers vinden dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid en weten niet of er voldoende aandacht is binnen de organisatie. In Malden is een belangrijke factor voor het creëren van draagvlak, samenwerking met de kliniek, aanwezig en lijkt het draagvlak voor een toekomstige woonvoorziening voor forensische cliënten groter.

Conclusie en aanbevelingen

Om het draagvlak binnen de RIBW te vergroten, zal de RIBW de registratie van forensische cliënten op peil moeten brengen om zo de maatschappelijke ontwikkelingen aan te kunnen tonen en inzichtelijk te hebben aan welke doelgroep zorg wordt verleend. Door specifiek medewerkers te selecteren in het aannamebeleid, zal ervaring en kennis van forensische psychiatrie binnen de locatie Zuid worden vergroot. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor P&O. Daarnaast zal er meer aandacht moeten worden gegeven aan het inwerk- en scholingsbeleid. Daarbij valt te denken om een meeloopdag bij de kliniek en de interne cursus verplicht te stellen in het inwerkbeleid. Ook is het wenselijk dat medewerkers weten wat ze kunnen halen uit de werkgroep forensisch. Door een specifiek aannamebeleid, inwerkbeleid en scholingsbeleid kan de RIBW de betrokkenheid van medewerkers zeker vergroten, waardoor het draagvlak voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten toe zal nemen. Vanzelfsprekend zorgt het voor toename van kennis en draagvlak binnen de RIBW. Dat zal kansen bieden aan forensische cliënten om binnen de RIBW te gaan wonen.

Literatuurlijst

Baarda D.P, M.P.M. de Goede, *Basisboek methoden en technieken, Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Groningen/Houten, 3^e druk. ISBN 9020730304.

Boonstra, J.J, H.O Steensma, M.I. Demenint; *Ontwerpen en ontwikkelen van organisaties, theorie en praktijk van complexe veranderingsprocessen*. Reed Business, 2007, 1^e druk. ISBN 9059010922.

Boonstra, J.J - *Integrale organisatieontwikkeling, vormgeven aan fundamentele veranderingsprocessen*. Utrecht, Reed Business, 2002, 3^e druk. ISBN 9035219309.

Brouwer, C, H.K. Elzinga – *De TBS met voorwaarden en de rol van de reclassering*. 2003

Feldbrugge, J – *Wat iedere Nederlander zou moeten weten over de TBS*. Valkhof Pers, 2007. ISBN 9789056252199.

Ministerie van Justitie – *Factsheet plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders*. 2004.

Ministerie van Justitie – *Plan van aanpak ter beschikkingstelling en forensische zorg in strafrechtelijk kader, eerste voortgangsfase juli 2007*.

Oei, T.I, M. Groenhuijsen – *Forensische psychiatrie anno 2000*. Gouda Quint, 2000. ISBN 9038708084.

Plempers, E – *Terug in de maatschappij, plaatsing en begeleiding van forensisch psychiatrische patiënten in RIBW's*. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, 1998. ISBN 9071973808.

Raad van bestuur RIBW Nijmegen&Rivierenland - *Jaardocument maatschappelijke verantwoording zorginstellingen, RIBW Nijmegen&Rivierenland*. 2007.

RIBW Nijmegen&Rivierenland, VDO Opleidings- en adviescentrum van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen – *cursus forensische psychiatrie*.

Van Hasselt, H.R, R. van Hasselt - *Cultuurmanagement, bedrijfscultuur en veranderingsprocessen*. Reed Business, 2002, 2^e druk. ISBN 9059010965.

Overig

Nazorg aan veelplegers. Een folder uitgegeven door de gemeente Nijmegen. 2007.

TBS in getal 2007, DJI Forensische zorg. Een folder uitgegeven door het Ministerie van Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen. 2007.

Bijlagen

- 1 Begeleidende brief en vragenlijst voor medewerkers RIBW Nijmegen&Rivierenland, Zuid
- 2 Beschrijvende resultaten per vraagstelling
- 3 Hand-outs presentatie

Bijlage 1

Begeleidende brief en vragenlijst voor medewerkers RIBW Nijmegen&Rivierenland, Zuid

Beste RIBW-medewerk(st)er,

In november 2008 heb ik u op de hoogte gesteld van mijn onderzoek dat ik dit jaar bij de RIBW Zuid uitvoer. Met het onderzoek, dat zich richt op de forensische psychiatrie binnen de RIBW, hoop ik meer uitspraak te kunnen doen over het aantal forensische cliënten in de zorg en het draagvlak onder de medewerkers om deze doelgroep te begeleiden. Dit onderzoek is tevens mijn afstudeeropdracht van de opleiding SPH.

Om de representativiteit en de betrouwbaarheid van het onderzoek zo groot mogelijk te maken, ben ik in een sterke mate afhankelijk van uw deelname. Belangrijker nog, is dat uw deelname in het belang van u en alle medewerkers is. Uw informatie legt daarmee de basis voor mogelijke veranderingen met het werken met deze doelgroep.

Om die reden stel ik het zeer op prijs dat u deze vragenlijst **uiterlijk voor maandag 2 februari** ingevuld retour doet. U kunt uw geprinte en ingevulde vragenlijst in de envelop stoppen die in uw postvak te vinden is. Uw envelop kunt u vervolgens in mijn postvak leggen, die u op beide locaties kunt vinden. De vragenlijst zal ca. 10 minuten van uw tijd in beslag nemen en het is aan te bevelen om eerst de gehele vragenlijst door te lezen alvorens tot invulling over te gaan.

Het onderzoek is in te vullen op basis van **anonymiteit** en alle gegevens worden betrouwbaar behandeld. Naar aanleiding van de resultaten uit de vragenlijst overweeg ik of ik nog een diepte-interview met enkele medewerkers wil afnemen. Mocht dat het geval zijn, zal ik daar t.z.t. een a-selecte groep medewerkers voor benaderen.

Als laatste, ben ik altijd bereikbaar om u te woord te staan bij vragen die meer uitleg behoeven. Mijn gegevens staan hieronder vermeld.

Succes met het invullen en graag verneem ik van u!

Vriendelijke groet,

Maikel Staring
Student SPH4
Tel: 0629606863
Email: maikel_staring@hotmail.com

Goedkeuring van afname vragenlijst door opdrachtgever namens de RIBW, locatie Zuid:

Eloy Peters

Voor u ligt een vragenlijst die onderdeel uitmaakt van het onderzoek, omtrent het open staan van medewerkers binnen locatie Zuid, voor het begeleiden van cliënten uit de forensische psychiatrie.

Voor de duidelijkheid kort een begripsverheldering:

Forensische cliënten zijn psychiatrische cliënten die een strafbaar feit hebben gepleegd en daarvoor zijn veroordeeld. Naast de twee open plaatsen op de Grootveldschelaan, die behoren tot de samenwerking met de Pompekliniek, gaat het verder om alle cliënten die met justitie in aanraking zijn gekomen, zijn veroordeeld en een straf hebben uitgezeten. Enkele voorbeelden: een RM, TBS, detentie enzovoorts.

In deze vragenlijst wordt onder de RIBW verstaan: het werken bij de RIBW Nijmegen&Rivierenland. De visie van de RIBW is gericht op rehabilitatie, waarbij een ieder het recht heeft met respect en een open vizier benaderd en behandeld te worden.

Het is de bedoeling dat u bij elke vraag maar één antwoordmogelijkheid gebruikt. Indien er meer antwoorden van toepassing zijn, kies dan het antwoord dat het meeste bij de situatie past.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Maikel Staring

Algemeen

1. Wat is uw geslacht?

☐ Man ☐ Vrouw

2. Wat is uw leeftijd?

..... jaar

3. Wat is uw opleidingservaring?

☐ < HBO ☐ HBO ☐ > HBO

4. Wat is uw functie binnen de RIBW?

.....

5. Werkt u in Regioteam Malden of in Regioteam Hatert?

☐ Malden ☐ Hatert

Expertise

6. Had u ervaring met de doelgroep van de RIBW voordat u hier begon te werken?

☐ Ja ☐ Nee

7. Had u ook ervaring met de doelgroep forensisch voordat u bij de RIBW begon te werken?

☐ Ja ☐ Nee

8. Zo ja, waaruit bestaat die ervaring?

9. Komt u in uw werkzaamheden in aanraking met forensische cliënten bij de RIBW?

☐

Ja

☐

Nee

Zo nee, ga door naar vraag 15

10. Hoeveel jaar heeft u ervaring in het begeleiden van forensische cliënten bij de RIBW?

..... jaar

11. Bent u op dit moment eerste persoonlijk begeleider van een forensische cliënt waarvan de strafrechtelijke titel op dit moment van toepassing is?

☐

Ja, van (aantal) cliënten begeleid wonen en van (aantal) cliënten ambulant

☐

Nee

12. Zo ja, kruis de volgende 3 zaken in het onderstaande schema aan. Namelijk, één of meerdere cliënten (1) met de volgende stoornis of stoornissen (2) die veroordeeld is/zijn voor het volgende delict (3).

De vragen die u daarmee beantwoord zijn: voor welk delict is uw cliënt veroordeeld? En welke stoornis is er bij deze cliënt gediagnosticeerd?

Stoornis Delict	Schizofrenie en andere psychotische stoornissen	Pervasive ontwikkelingsstoornis, o.a. autisme	Persoonlijkheidsstoornis	Seksuele stoornis	Anders, namelijk
Brandstichting	☐	☐	☐	☐	☐
Gewelddelict	☐	☐	☐	☐	☐
Doodslag	☐	☐	☐	☐	☐
Seksueel delict	☐	☐	☐	☐	☐
Fraude	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

13. Bent u op dit moment eerste persoonlijk begeleider van een forensische cliënt die in het **verleden** een strafrechtelijke titel bezat?

☐ Ja , van cliënten begeleid wonen en van cliënten ambulant

☐ Nee

14. Zo ja, kruis de volgende 3 zaken in het onderstaande schema aan. Namelijk, één of meerdere cliënten (1) met de volgende stoornis of stoornissen (2) die veroordeeld is/zijn voor het volgende delict (3).

De vragen die u daarmee beantwoord zijn: voor welk delict is uw cliënt veroordeeld? En welke stoornis is er bij deze cliënt gediagnosticeerd?

Stoornis Delict	Schizofrenie en andere psychotische stoornissen	Pervasive ontwikkelingsstoornis, o.a. autisme	Persoonlijkheidsstoornis	Seksuele stoornis	Anders, namelijk
Brandstichting	☐	☐	☐	☐	☐
Geweldsdelict	☐	☐	☐	☐	☐
Doodslag	☐	☐	☐	☐	☐
Seksueel delict	☐	☐	☐	☐	☐
Fraude	☐	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

15. Heeft u ervaring met het begeleiden van cliënten bij de RIBW die wel in aanraking zijn gekomen met justitie, maar niet zijn veroordeeld voor een strafbaar feit?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

16. Bent u op dit moment eerste persoonlijk begeleider van een cliënt die wel in aanraking is gekomen met justitie, maar niet is veroordeeld voor een strafbaar feit?

☐ Ja , van cliënten begeleid wonen en van cliënten ambulant

☐ Nee

17. Draagt ervaring van het begeleiden van forensische cliënten voor u bij om forensische cliënten in de toekomst te begeleiden?

☐ Ja ☐ Nee

18. Denkt u dat uw beeld ten opzichte van het begeleiden van forensische cliënten beïnvloed is door de ervaring die u heeft opgedaan met deze doelgroep? ☐ Ja ☐ Nee

19. Zo ja, is uw beeld positief of negatief beïnvloed? ☐ Positief ☐ Negatief

Motivatie en inzet

(Vraag 20 uitsluitend in te vullen wanneer u op dit moment binnen uw werkzaamheden in aanraking komt met forensische cliënten)

20. Heeft u zelf bewust gekozen voor het werken met forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee

21. Bent u op dit moment gemotiveerd om forensische cliënten te (gaan) begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee

22. Zo nee, om welke reden niet?

23. Stel dat er in de toekomst meer forensische cliënten in zorg komen. Staat u er welwillend tegenover om meer forensische cliënten te gaan begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee

Deskundigheidsbevordering en informatie-uitwisseling

24. Vereist de begeleiding aan forensische cliënten volgens u specifieke competenties? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

25. Welke competenties (maximaal 3 te noemen) komen volgens u de begeleiding van forensische cliënten ten goede?

26. Vindt u dat u over voldoende kennis beschikt om forensische cliënten te begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee

27. Heeft u deelgenomen aan de interne cursus 'forensische psychiatrie'? ☐ Ja ☐ Nee

28. Zo nee, zou u het wenselijk achten om deel te nemen aan de interne cursus 'forensische psychiatrie'?

☐ Ja ☐ Nee

Vraag 29 invullen als u wel heeft deelgenomen aan de interne cursus forensische psychiatrie.

29. Heeft de interne cursus 'forensische psychiatrie' uw motivatie voor het begeleiden van forensische cliënten beïnvloed?

☐ Ja ☐ Nee

30. Zo ja, is uw motivatie positief of negatief beïnvloed?

☐ Positief ☐ Negatief

31. Heeft u gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een dag mee te lopen op de resocialisatieafdeling van de Pompekliniek?

☐ Ja ☐ Nee

32. Zo nee, zou u het wenselijk achten om gebruik te maken van deze mogelijkheid?

☐ Ja ☐ Nee

Vraag 33 invullen als u wel een dag heeft meegelopen bij de Pompekliniek.

33. Heeft de meeloopdag bij de Pompekliniek uw motivatie voor het begeleiden van forensische cliënten beïnvloed?

☐ Ja ☐ Nee

34. Zo ja, is uw motivatie positief of negatief beïnvloed?

☐ Positief ☐ Negatief

35. Vindt u dat u voldoende informatie ontvangt uit het interne rapportagesysteem om forensisch cliënten te begeleiden?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

36. Vindt u dat u voldoende informatie verkrijgt uit de werkgroep forensische psychiatrie om forensische cliënten te begeleiden?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

Samenwerking met de kliniek

De vragen 37 t/m 42 gaan over de 2 open plaatsen (Grootveldschelaan)

37. Bent u tevreden over de voorbereiding van plaatsingen van forensische cliënten van de Pompe kliniek bij de RIBW?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

38. Zo nee, wat zou u graag anders zien?

39. Krijgt u voldoende informatie over de forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

40. Bent u tevreden over de voorlichting door de Pompe medewerkers die u ontvangt bij plaatsing van een nieuwe forensische cliënt? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

41. Heeft u genoeg informatie uit de voorlichting om de forensische cliënten te begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

42. Heeft de voorlichting van de Pompe medewerkers bijgedragen aan uw motivatie om forensische cliënten te begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

Betrokkenheid bij beleid

43. Vindt u dat de RIBW Zuid over voldoende kennis beschikt om de huidige forensische cliënten uit het Zuid-bestand te begeleiden? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

44. Vindt u dat u voldoende betrokken wordt bij het beleid over het begeleiden van forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee

45. Hoeveel forensische cliënten heeft de RIBW Zuid in begeleiding denkt u?
..... (aantal) cliënten

46. Vindt u dat er voldoende aandacht is binnen de organisatie (management, OR en directie) voor het begeleiden van forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

47. Vindt u het wenselijk dat er binnen de organisatie (management, OR en directie) meer aandacht is voor het begeleiden van forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

48. Bent u tevreden over de aansturing vanuit het management m.b.t. het begeleiden van forensische cliënten? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

49. Past de visie van de RIBW volgens u bij het begeleiden van forensische cliënten?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

50. Denkt u dat de RIBW Zuid voldoende draagvlak heeft voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten?

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ik weet het niet

In onderstaand tekstvlak is er ruimte voor uw aanvullingen en/of opmerkingen.

Bijlage 2

Beschrijvende resultaten per vraagstelling

De resultaten uit de enquêtes zijn gebaseerd op 30 van de 40 uitgereikte enquêtes. Daarmee heeft **75%** van de medewerkers deelgenomen aan het onderzoek. 15 respondenten (50%) zijn werkzaam in Malden, 14 (46,7) in Hatert en 1 (3,3%) in beide teams.

In totaal hebben er 7 ondersteunend woonbegeleiders deelgenomen, 20 begeleiders, 2 zorgcoördinatoren en 1 manager.

Resultaten

Expertise

- 7● 76,7% van de medewerkers had geen ervaring met de doelgroep forensisch voordat ze bij de RIBW Zuid begon te werken, 23,3% had wel ervaring.
Malden: 33,3% ervaring voor het werken bij de RIBW en 66,7% geen ervaring.
Hatert: 14,3% ervaring voor het werken bij de RIBW en 85,7% geen ervaring.
Conclusie: Er is relatief weinig ervaring met de doelgroep opgedaan. Medewerkers in Malden hebben beduidend meer ervaring met doelgroep voor het gaan werken bij de RIBW dan medewerkers in Hatert. Toch, heeft slechts 1/3 ervaring opgedaan.
- 9● In de werkzaamheden komt 66,7% van de medewerkers in aanraking met forensische cliënten. 33,3% van de medewerkers komt niet in aanraking met forensische cliënten.
Malden: 93,3% in aanraking met doelgroep en 6,7% niet
Hatert: 42,9% in aanraking met doelgroep en 57,1% niet
Conclusie: Op één medewerker na komen alle medewerkers in Malden in aanraking met de doelgroep en in Hatert komt ca. de helft in aanraking met de doelgroep.
- 17● 63,3% van de medewerkers vindt dat ervaring met forensische cliënten bijdraagt om deze doelgroep in de toekomst te begeleiden. 26,7% vindt dat ervaring niet bijdraagt om deze cliënten in de toekomst te begeleiden. Van 10,0% ontbreken de gegevens.
Conclusie: zowel in Malden (66,7%) als in Hatert (64,3%) vinden de medewerkers overwegend dat ervaring bijdraagt om in de toekomst de doelgroep te begeleiden. In beide teams ontbraken er gegevens (6,7% in Malden en 7,1% in Hatert).

Vergelijking: van de medewerkers die in aanraking komen met de doelgroep, vindt 70% dat ervaring met forensische cliënten bijdraagt om deze in de toekomst te begeleiden. 25% vindt van niet en 5% ontbreekt.
- 18● Van de medewerkers die in aanraking komen met de doelgroep, denkt 85,0% dat het beeld van het begeleiden van forensische cliënten is beïnvloed door de ervaring die zij met deze doelgroep heeft opgedaan. 5% denkt van niet. Van 10,0% ontbreken de gegevens.
Conclusie: overtuigend dat het beeld door ervaring is beïnvloed
- 19● 95% van de medewerkers die vinden dat het beeld van het begeleiden van forensische cliënten is beïnvloed door de ervaring die ze met deze doelgroep heeft opgedaan, vindt dat het beeld positief is beïnvloed. 5% van de medewerkers die vindt dat het beeld is veranderd, ervaart dat het beeld negatief is veranderd.

Motivatie en inzet

- 20● Van de medewerkers die in aanraking komen met forensische cliënten, heeft 80% hier niet bewust voor gekozen. 20% heeft hier wel bewust voor gekozen.
Malden: 71,4% heeft er niet bewust voor gekozen en 28,6% wel.
Hatert: 100% heeft er niet bewust voor gekozen.
Conclusie: Het blijkt dat er nauwelijks bewust voor gekozen is! Met name in team Hatert.
- 21● 70,0% van de medewerkers is op dit moment gemotiveerd om forensische cliënten te (gaan)

begeleiden. 26,7% is daar niet gemotiveerd voor. Van 3,3% ontbreken de gegevens.

Malden: 73,3% op dit moment gemotiveerd.

Hatert: 71,4% gemotiveerd

Conclusie: zowel in Malden als in Hatert lijkt men op dit moment overwegend gemotiveerd!

- 23● Mochten er in de toekomst meer forensische cliënten in zorg komen, staat 83,3% van de medewerkers er welwillend tegenover om meer forensische cliënten te gaan begeleiden. 10,0% staat dat nog niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.

Malden: 86,7% in toekomst welwillend. Van 6,7% ontbreken de gegevens.

Hatert: 85,7% in toekomst welwillend.

Conclusie: zowel medewerkers in Malden als in Hatert staan er overwegend welwillend tegenover.

Deskundigheid en informatie-uitwisseling

- 24● 73,3% van de medewerkers is van mening dat de begeleiding aan forensische cliënten specifieke competenties vereist. 23,3% weet het niet. Van 3,3% ontbreken de gegevens.

Malden: 86,7% vindt van wel, 13,3% weet het niet.

Hatert: 64,3% vindt van wel, 35,7% weet het niet.

Conclusie: Met name Malden vindt dat de begeleiding specifieke competenties vereist. Hatert vindt dat ook wel, maar ca. 1/3 weet het niet zeker.

- 26● 50,0% van de medewerkers vindt dat ze persoonlijk over voldoende kennis beschikt om forensische cliënten te begeleiden. 46,7% is van mening dat ze niet over voldoende kennis beschikt. Van 3,3% ontbreken de gegevens.

Malden: 60% vindt van wel, 40% vindt van niet.

Hatert: 42,9% vindt van wel, 57,1% vindt van niet.

Conclusie: medewerkers zijn verdeeld over de mening of ze over voldoende persoonlijke kennis, kunde en vaardigheden beschikken.

- 27● 23,3% van de medewerkers heeft deelgenomen aan de cursus fp. 73,3% heeft niet deelgenomen. Van 3,3% ontbreken de gegevens.

Malden: 33,3% heeft deelgenomen en 66,7% heeft niet deelgenomen.

Hatert: 14,3% heeft deelgenomen en 85,7% heeft niet deelgenomen.

Conclusie: aantal medewerkers dat heeft deelgenomen is buitengewoon gering. Deelnemers komen overwegend uit team Malden.

- 28● 81,8% van de medewerkers die niet deel hebben genomen aan de cursus fp, vindt het wel wenselijk om deel te nemen. *Dit zijn 19 medewerkers!* 18,2% van de medewerkers die niet deel hebben genomen vindt dat niet.

Malden: 70% wil deelnemen en 30% niet (7 tegen 3)

Hatert: 91,7% wil deelnemen en 8,3% niet (11 tegen 1)

Conclusie: groot aantal medewerkers zou willen deelnemen aan de cursus! Met name Hatert.

- 29● 57,1% van deze medewerkers die deel hebben genomen aan de cursus fp, vindt dat de motivatie voor de begeleiding aan forensische cliënten door de cursus fp is beïnvloed. 42,9% is van mening dat de motivatie niet is beïnvloed.

- 30● Van de deelnemers aan de cursus fp die vinden dat de motivatie is beïnvloed, vindt 100% dat de motivatie positief is beïnvloed. *Het betreft hier 4 medewerkers!*

- 31● 63,3% van de medewerkers heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een dag mee te lopen op de Pompekliniek. 30,3% heeft hier wel gebruik van gemaakt. Van 6,7% ontbreken de gegevens.

Malden: 33,3% een meeloopdag gehad en 66,7% niet.

Hatert: 21,4% een meeloopdag gehad en 78,6% niet. Van 14,3% ontbreken de gegevens.

Conclusie: Aantal medewerkers dat heeft meegelopen is <35%. Deelnemers komen overwegend uit team Malden.

- 32● Van de medewerkers die geen meeloopdag hebben gehad, vindt 73,7% het wel wenselijk

om gebruik te maken van deze mogelijkheid. *Dit zijn 14 medewerkers.* 26,3% acht dit niet wenselijk.

Malden: 60% vindt een meeloopdag wenselijk en 40% niet (6 tegen 4)

Hatert: 88,9% vindt een meeloopdag wenselijk en 11,1% niet (8 tegen 1)

Conclusie: medewerkers in Hatert willen gebruik maken van de meeloopdag. In Malden is er verdeeldheid, maar overwegend lijken medewerkers wel een meeloopdag te willen.

- 33● Van de medewerkers die gebruik hebben gemaakt van de meeloopdag, vindt 88,8% dat de motivatie om forensische cliënten te begeleiden is beïnvloed door de meeloopdag. 11,1% ervaart dat de motivatie niet is beïnvloed.
- 34● Van de medewerkers die vinden dat de motivatie om forensische cliënten te begeleiden is beïnvloed door de meeloopdag, ervaart 100% dat de motivatie positief is beïnvloed. Het betreft hier 8 medewerkers
- 35● 30,0% van de medewerkers vindt dat ze voldoende informatie verkrijgt uit de interne rapportage. 13,3% vindt dat niet en 40,0% weet het niet. Van 16,7% ontbreken de gegevens.
Malden: 46,7% vindt van wel, 13,3% van niet en 40% weet het niet.
Hatert: 14,3% vindt van wel, 14,3% vindt van niet en 42,9% weet het niet. Van 28,6% ontbreken de gegevens.
Conclusie: nogal wat medewerkers weten niet of de rapportage voldoende informatie verschaft. De medewerkers in Malden die het wel denken te weten, vinden overwegend dat ze wel voldoende informatie verkrijgen.
- 36● 16,7% van de medewerkers vindt dat ze voldoende informatie verkrijgt uit de werkgroep forensisch. 26,7% vindt dat ze geen voldoende informatie verkrijgen en 40,0% van de medewerkers weet het niet. Van 16,7% ontbreken de gegevens.
Malden: 33,3 % vindt van wel, 33,3% vindt van niet en 33,3% weet het niet.
Hatert: 50% weet het niet, 21,4% vindt van niet en 28,6% van de gegevens ontbreken.
Conclusie: in Malden is er verdeeldheid en in Hatert minder.

Samenwerking met de kliniek

- 37● 50,0% van de medewerkers is tevreden over de voorbereiding van de plaatsingen. 43,3% van de medewerkers weet dat niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.
Malden: 73,7% is tevreden en 26,7% weet het niet.
Hatert: 21,4 is tevreden, 64,3% weet het niet en van 14,3% ontbreken de gegevens.
Conclusie: in Malden is er duidelijk meer tevredenheid dan in Hatert.
- 39● 53,3% van de medewerkers verkrijgt voldoende informatie over de cliënten. 13,3% verkrijgt onvoldoende informatie en 26,7% van de medewerkers weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.
Malden: 80% vindt van wel, 6,7 vindt van niet en 13,3 weet het niet.
Hatert: 21,4% vindt van wel, 21,4% vindt van niet, 42,9% weet het niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: Voor Malden is duidelijk meer informatie te verkrijgen dan in Hatert.
- 40● 53,3% van de medewerkers is tevreden over de voorlichting van Pompe medewerkers en 40,0% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.
Malden: 73,3% is tevreden en 26,7% weet het niet.
Hatert: 28,6% is tevreden, 57,1% weet het niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: In Malden is er in sterke mate meer tevredenheid dan in Hatert.
- 41● 43,3% van de medewerkers verkrijgt genoeg informatie uit de voorlichting en 6,7% onvoldoende informatie. 40,0% weet het niet en van 10,0% ontbreken de gegevens.
Malden: 60% krijgt voldoende informatie, 6,7% niet en 33,3% weet het niet.
Hatert: 28,6% krijgt voldoende informatie, 7,1% niet, 50% weet het niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: grootste deel Malden krijgt voldoende informatie en in Hatert een kleiner deel.
- 42● 20,0% van de medewerkers vindt dat de voorlichting heeft bijgedragen aan de motivatie om

forensische cliënten te begeleiden en 26,7% vindt dat het niet zo is. 43,3% weet niet of de voorlichting heeft bijgedragen. Van 10,0% ontbreken de gegevens.
 Malden: 40% vindt van niet, 26,7% van wel en 33,3% weet het niet.
 Hatert: 57,1% weet het niet, 14,3% vindt van wel, 14,3% vindt van niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: Malden is verdeeld en Hatert weet het grootste gedeelte het niet.

Betrokkenheid bij beleid

- 43● 43,3% van de medewerkers vinden dat de RIBW Zuid over voldoende kennis beschikt. 3,3% vind van niet en 50,0% weet het niet. Van 3,3% ontbreken er gegevens.
 Malden: 60% vindt van wel, 6,7% van niet en 33,3% weet het niet
 Hatert: 71,4% weet het niet, 21,4% vindt van wel en 7,1% ontbreekt.
Conclusie: In Malden vinden de medewerkers het overwegend van wel en in Hatert het tegendeel.

- 44● 56,7% van de medewerkers vindt dat ze onvoldoende betrokken worden bij het beleid over het begeleiden van forensische cliënten. 30,0% vindt dat ze wel voldoende betrokken worden. Van 13,3% ontbreken de gegevens.
 Malden: 53,3% vindt van niet, 40% vindt van wel en 6,7% ontbreekt.
 Hatert: 64,3% vindt van niet, 14,3% vindt van wel en 21,4% ontbreekt.
Conclusie: Het merendeel afkomstig uit team Hatert vindt dat ze onvoldoende betrokken wordt. In Malden bestaat er meer verdeeldheid.

- 46● 20,0 % van de medewerkers vindt dat er onvoldoende aandacht is binnen de organisatie voor het begeleiden van forensische cliënten. 6,7% vindt dat er wel voldoende aandacht is en 66,7% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.
 Malden: 60% weet het niet, 26,7% vindt van niet en 13,3% vindt van wel.
 Hatert: 78,6% weet het niet, 7,1% vindt van niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: beide teams weten het overwegend niet of er voldoende aandacht is of durven zich niet uit te spreken.

- 47● 56,7% van de medewerkers vindt het wel wenselijk dat er meer aandacht is voor het begeleiden van forensische cliënten. 36,7% weet het niet. Van 6,7% ontbreken de gegevens.
Niemand vind dat meer aandacht geven niet wenselijk is.
 Malden: 66,7% vindt het meer wenselijk en 33,3% weet het niet.
 Hatert: 42,9% vindt het meer wenselijk, 42,9% weet het niet en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: Team Malden vindt het overwegend wenselijk en team Hatert lijkt deze mening te delen.

- 48● 13,3% van de medewerkers is ronduit ontevreden over de aansturing vanuit het management m.b.t. het begeleiden van forensische cliënten. 6,7% is wel tevreden en 70,0% weet het niet. Van 10,0% ontbreken de gegevens.
 Malden: 26,7% is ontevreden en 73,3% weet het niet.
 Hatert: 71,4% weet het niet, 14,3% is wel tevreden en 14,3% ontbreekt.
Conclusie: zowel medewerkers in Malden als in Hatert 'weten het' overwegend niet. Daarnaast zijn de medewerkers die wel tevreden zijn afkomstig uit Hatert. In Malden is geen enkele medewerker tevreden over de aansturing van het management.

- 49● 73,3% van de medewerkers vindt dat de visie van de RIBW wel bij het begeleiden van forensische cliënten past. 3,3% vindt van niet en 20,0% weet het niet. Van 3,3% ontbreken de gegevens.
 Malden: 86,7% vindt van wel en 13,3% weet het niet
 Hatert: 57,1% vindt van wel, 7,1% vindt van niet, 28,6% weet het niet en 7,1% ontbreekt.
Conclusie: Team Malden vindt overtuigend dat de visie bij de doelgroep forensisch past en Hatert in een wat minder sterke mate.

- 50● 50,0% van de medewerkers vindt dat er voldoende draagvlak is voor een toekomstige woonvoorziening specifiek voor forensische cliënten. 13,3% vindt dat niet en 33,3% weet het niet. Van 3,3% ontbreken er gegevens.
 Malden: 60% vindt van wel, 20% vindt van niet en 20% weet het niet.

Hatert: 42,9% vindt van wel, 7,1% vindt van niet, 42,9% weet het niet en 7,1% ontbreekt.

Conclusie: In Malden vindt het merendeel van wel. In Hatert ook in enigszins mindere sterke mate.

Vergelijkingen:

Onvoldoende kennis beschikken – deelgenomen aan de interne cursus

Alle medewerkers die vinden dat ze persoonlijk over onvoldoende kennis beschikken, hebben niet deelgenomen aan de cursus. Van de mensen die vinden dat ze wel over voldoende kennis beschikt, heeft een nipte minderheid wel deelgenomen aan de cursus.

in aanraking met forensische cliënten – persoonlijk voldoende kennis

ja 55% , nee 45%

In aanraking met – RIBW Zuid voldoende kennis

ja 55%, nee 5%, ik weet het niet 40%

In aanraking met – meer aandacht organisatie wenselijk

ja 60% , ik weet het niet 40%

In aanraking met forensische cliënten – past visie bij de doelgroep forensisch

ja 90%, nee 5%, ik weet het niet 5%

Niet in aanraking met forensische cliënten – in toekomst willen begeleiden

80% ja, 10% nee, 10% van de gegevens ontbreekt

Algemene conclusie:

Bij het team Hatert kwam het vaker voor dat gegevens ontbraken. Daarnaast is er in Hatert vaak gekozen voor de categorie 'ik weet het niet', met name bij het onderdeel samenwerking met de kliniek. Bij dit onderdeel en het onderdeel informatie en deskundigheid ontbraken vaak gegevens uit het team Hatert.

Bijlage 3
Hand-outs presentatie